

TÁMOP 5.4.1. „Szociális és gyermekvédelmi szabályozó rendszer kidolgozása” pillér

Gyermekotthoni ellátás protokollja

Készült a TÁMOP 5.4.1.-08/1-2009-0002 projekt azonosító számú
A szociális szolgáltatások modernizációja, központi és stratégiai tervezési
kapacitások megerősítése, szociálpolitikai döntések megalapozása –
Szabályozási pillér (I.) projekt keretében.

Budapest, 2011. szeptember

Nemzeti Fejlesztési Ügynökség
www.ujszechenyiterv.gov.hu
06 40 638 638

MAGYARORSZÁG MEGÚJUL

A projekt az Európai Unió támogatásával, az Európai Szociális Alap társfinanszírozásával valósul meg.

Tartalom

1. Cél, funkció	3
2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok	3
3. Alapelvek	3
3.1. Önrendelkezés.....	3
3.2. Részvétel	3
3.3. Érdekérvényesítési esélyek növelése	4
3.4. Eredményesség	4
3.5. A legkisebb beavatkozás elve	4
4. A szolgáltatás leírása	4
5. Protokoll	4
5.1. Szereplők:	4
5.2. A szolgáltatás részletes leírása	5
5.2.1. A gyermek befogadása.....	5
5.2.2. Gyámi tevékenység	6
5.2.3. Családgondozói tevékenység	9
5.2.4. Gondozás, nevelés.....	12
5.2.5. Mentálhigiénés gondozás.....	24
5.2.6. Önálló életre felkészítés	35
5.2.7. Felülvizsgálat előkészítése és lebonyolítása.....	36
5.2.8. Gondozási hely váltás	38
5.2.9. Kapcsolódási pontok	41
5.2.10. Szakmai csoportok működése	44
5.3. Személyi feltételek.....	48
5.4. Kompetenciák.....	49
5.5. Tárgyi feltételek.....	49
6. Indikátorok.....	50
7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához	51
8. Mellékletek	59
8.1. Szakirodalom	59
8.2. Jogszabályok	59
9. Fogalommagyarázatok	60
10. Jogszabály-változtatási javaslatok	61

Gyermekotthoni ellátás

1. Cél, funkció

Az átmeneti, vagy tartós nevelésbe vett gyermeket a gyámhivatal a megyei gyermekvédelmi szakértői bizottság szakvéleménye, valamint a területi gyermekvédelmi szakszolgálat elhelyezési javaslata alapján - otthont nyújtó ellátás keretében – a gyermek szükségleteinek megfelelő ellátást biztosító gyermekotthonban helyezi el.

A gyermekotthon, lakásotthon, mint gondozási hely és az ott dolgozó szakemberek, mint szakmai team biztonságot és állandóságot nyújtó, családot helyettesítő környezet, ahol a gyermek a szülői és felnőtt szerepekre mintát kap.

A gyermekotthoni gondoskodás legfontosabb célja a gyermek mielőbbi visszagondozása vérszerinti családjába, vagy – ha ez nem szolgálja a gyermek legjobb érdekét –, akkor örökbefogadó családba.

A gyermekotthoni ellátásban számos tevékenység során történik a gyermekek gondozása, nevelése.

A gyermekotthon szakmai munkájával szolgálja a személyiségfejlődés optimalizálását, a gyermek individuális és közösségi nevelését - a nemi és életkori sajátosságokra figyelemmel –, a családba, a társadalomba való integrációját. Előmozdítja a speciális szükségletű gyermekek reintegrációját.

2. Célcsoport, megvalósulási kritériumok

A gyermekvédelmi szakellátásba utalt, gyermekotthonba vagy lakásotthonba elhelyezett gyermek. A szolgáltatás megvalósultnak tekinthető, ha a gyermek a szükségleteinek megfelelő gyermekotthonba, lakásotthonba került elhelyezésre, az otthonban megfelelő gondozásban, nevelésben részesül, külső kapcsolatait érdekeinek megfelelően ápolhatja, s haladéktalanul kikerül az otthonból, mihelyt erre biztonságos lehetősége van.

3. Alapelvek

3.1.Önrendelkezés

A gyermek önrendelkezéséhez az életkorának megfelelő autonómiát kell kapnia. Az önrendelkezés készségének fejlesztéséhez a gyermek támogatást, megerősítést kap.

3.2.Részvétel

A gyermek életkorától és fejlettségétől függően a legteljesebben részt vesz az őt érintő döntések, szolgáltatások megtervezésében, teljesítésében és értékelésében.

3.3.Érdekérvényesítési esélyek növelése

A gyermek érdekérvényesítési képessége fejlesztéséhez kellő információval kell rendelkeznie szűkebb (gyermekotthoni) és tágabb (társadalmi) környezetéből, részt kell vennie a demokratikus érdekérvényesítési formák gyakorlásában.

3.4. Eredményesség

Azokat az eljárásokat, módszereket és beavatkozásokat kell eredményesnek tekinteni, amelyek az egyéni elhelyezési terv megvalósulását szolgálják.

3.5. A legkisebb beavatkozás elve

A gyermekvédelem minden szintjén, úgy az alap-, mint a szakellátásban (a gyermek legjobb érdekének való megfelelés mellett) mindenkor úgy kell tanácsot adni, segítséget nyújtani, ellátást biztosítani, hogy az csak a lehető legkisebb mértékben tegyen bármit a felhasználók **helyett**, illetve **ellenében**. Mind a gyermek, mind szülei számára a maximális véleményalkotási, döntési lehetőséget kell biztosítani.

4. A szolgáltatás leírása

A gyermekvédelmi szakellátásba utalt gyermeknek teljes körű otthont nyújtó ellátást biztosít gyermekotthoni formában. A gyermekotthon elsődlegesen a gyámhivatal által jóváhagyott egyéni elhelyezési terv és a gyermekotthon által készített egyéni gondozási-nevelési terv szerint végzi feladatát.

5. Protokoll

5.1. Szereplők:

- gyermek
- vérszerinti család, kapcsolattartásra felhatalmazott személyek
- gyermekotthoni gyám
- nevelő
- gyermekvédelmi asszisztens
- gyermekfelügyelő
- gondozó
- családgondozó
- utógondozó
- fejlesztőpedagógus
- gyógypedagógus szükség szerint
- pszichológus
- növekedéskütyü előadó/gyermekvédelmi ügyintéző
- gyermekjóléti szolgálat családgondozója
- gyámi, gondozói tanácsadó
- gyámhivatali ügyintéző

- oktatási-nevelési intézmények munkatársai
- egészségügyi intézmények munkatársai
- egyéb szereplők

5.2. A szolgáltatás részletes leírása

Ez a szolgáltatás tartalmazza a gyermek befogadását; gyámságának ellátását; a vele és családjával végzett családgondozói tevékenységet; a gyermekotthoni gondozás-nevelés és mentálhigiénés ellátás valamint az önálló életre való felkészítés tevékenységeit; a gyermek felülvizsgálatának előkészítését és lebonyolítását; a gyermek saját családjába történő hazagondozásának elősegítését, esetleges gondozási hely váltásának, örökbeadásának folyamatát; a gyermekotthon szakmai feladatainak és szakembereinek kapcsolódási pontjait; a gyermekotthon szakmai feladatellátásának szabályait.

5.2.1.A gyermek befogadása

Tartalmi leírás:

Az újonnan érkező gyermek fogadására mind a gondozó-nevelő szakmai személyzetet, mind a gyermekközösséget fel kell készíteni, ugyanakkor az újonnan bekerült gyermeket - sajátos helyzetére tekintettel - kiemelt bánásmódban kell részesíteni. A gyermek minél sikeresebb beilleszkedése érdekében.

A tevékenység célja:

Az új gondozási helyen, a befogadás a gyermek számára a lehető legoptimálisabban történjen. A gyermeknek legyen módja mielőbb megismernie a gyermekotthon működését, a gyermekeket és a személyzetet a sikeres beilleszkedése érdekében. A gyermekotthoni befogadás folyamatának aktív résztvevői legyenek a szülők és más kapcsolattartásra jogosult személyek. A gondozási folyamatban a gyermek fokozatosan ismerkedjen meg a gyermekotthoni élet szokásaival, szabályaival.

A tevékenység részletes leírása:

1. A befogadási folyamat előkészítésének és megvalósulásának valamennyi érintett fél bevonásával kell megvalósulnia.
2. A gyám/nevelő az újonnan érkező gyermek befogadását megelőzően tájékoztatja a már ott élő gyermekeket az érkezés időpontjáról, felkészíti a közösséget az új gyermek érkezésére, és együttműködésüket kéri a beilleszkedés megkönnyítéséhez.
3. A gyermeket a gyermekotthonban megfelelően előkészített személyére szabott környezet fogadja. Önálló személyes terület biztosítása szükség.
4. A gyám (növekedékügyi előadó, gyermekvédelmi ügyintéző, nevelő) a gyermek érkezésekor gondoskodik az iratanyag, a

- személyes tárgyak, eszközök leltár szerinti átvételéről.
5. A gyermek, gyermekközösség általi befogadása érdekében ezt előmozdító közös csoportprogramot célszerű szervezni.
 6. A gyermek fokozatosan ismerkedik meg a gyermekotthon működésével, napi életével, szabályrendszerével és az gyermekotthon lakó és társadalmi környezetével.
 7. A gyermek a beilleszkedés folyamata során lehetőséget kap autonómiája és önrendelkezése érvényesítésére. A gyermek saját kérésére vagy a szakszemélyzet megalapozott javaslatára kapjon ehhez a folyamathoz segítséget, támogatást.
 8. A gyám írásban értesíti a szülőt (hozzátartozót) a gyermek befogadásáról.
 9. A gyám/nevelő intézkedik szükség szerint a gyermek egészségügyi vizsgálatáról, folyamatban lévő gyógykezelése folytatásáról.
 10. A gyám/nevelő a gyermek bevonásával intézkedik a gyermek óvodáztatásáról, tankötelezettsége teljesítéséről.
 11. A gondozási folyamat elején, az egyéni gondozási-nevelési terv elkészítéséhez a gyám a rendelkezésre álló dokumentumokból elkészíti a gyermek élettörténetét. Szükség szerint információt gyűjt (szülőtől, hozzátartozótól, korábbi gondozási helyről, stb.).
 12. A gyermek gyámja felveszi a kapcsolatot a gyámi, gondozói tanácsadót, a gyermekjóléti szolgálat családgondozójával, és a kapcsolattartásra jogosult szülővel/személlyel, a gyermekkel kapcsolatos tervezési feladatok céljából.
 13. A gyermekotthon családgondozója felveszi a kapcsolatot a gyermekjóléti szolgálat családgondozójával.
 14. A gyermek gyámja megküldi a kitöltött „GH-1” adatlapot a gyámi, gondozói tanácsadó és a gyermekjóléti szolgálat családgondozója részére.

5.2.2. Gyámi tevékenység

Tartalmi leírása:

A gyám gyámi feladatának körében gondoskodik a gyermek teljes körű ellátásáról, törvényes képviseléről, és határozat alapján - vagyonának kezeléséről.

A tevékenység célja:

A szakellátásban töltött idő alatt a gyermek legjobb érdekének képviselése, optimális fejlődésének elősegítése.

A tevékenység részletes leírása:

1. A gyám úgy alakítja ki kapcsolatát a gyermekkel, hogy egyértelmű legyen a gyermek számára, hogy hozzá fordulhat problémájával. Rendszeres személyes találkozások alkalmával

- bizalmas kapcsolatot épít ki a gyermekkel. Személyes felkereshetőségét, telefonos elérhetőségét mindenkor biztosítja.
2. A gyám különös felelősége speciális ellátás esetén – ha a speciális ellátás más gondozási helyen történik –, hogy folyamatos kapcsolatot tartson a gyermekkel, figyelemmel kísérje állapotának változását, előkészítse visszafogadását a gyermekotthonba.
 3. A gyám bejelenti a gyermeket a határozatban megállapított lakcímre, tartózkodási helyként a gondozási helyre.
 4. A gyám megfellebbez a gyámhivatali határozatot, ha azt a gyermek legjobb érdekével ellentétesnek találja.
 5. A gyám beszerzi a gyermek gondozása-neveléséhez, törvényes képviselőtének ellátásához szükséges okmányokat.
 6. A gyám a gyermek képességeire és minden fontos körülményre tekintettel, meghallgatva és figyelembe véve a gyermek és a szülő véleményét, megtervezi a gyermek továbbtanulását, pályaválasztását.
 7. A gyermek minden jognyilatkozatot, törvényes képviselőt igénylő ügyében a gyám haladéktalanul intézkedik. Szükség szerint kéri a gyámhivatal jóváhagyását.
 8. A gyám törvényes képviselőként jognyilatkozatot tesz, különösen műtéti beavatkozások, gyógykezelések szükségessége esetén.
 9. A gyám a törvényes képviselőt személyesen, akadályoztatása esetén meghatalmazott útján látja el.
 10. A gyám feladatainak ellátása során segítséget kér/kérhet a területi gyermekvédelmi szakszolgálattól, különösen a vagyonkezelés körébe tartozó ügyekben.
 11. A gyám a gyermek vagyonát leltár alapján veszi át.
 12. A gyám felhatalmazás alapján a vagyonkezelés szabályai szerint jár el a gyermek vagyonának hasznosításakor és számadáskor.
 13. A gyám megigényli a családi pótlékot, árvajáradékot, a gyermek pénzét gyámhatósági fenntartásos betétben helyezi el.
 14. A gyám a családi pótléknak a gyermek teljes körű ellátására rendelt részének felhasználásáról gondoskodik. Felügyeli a családi pótlék letéti számlára érkező részének szükségletszerinti és jogszerű felhasználását.
 15. A gyámi fenntartásos betétből pénzfelvétel engedélyezését kérvényezi a gyámhivaltól a gyermek személyes szükségleteinek kielégítésére.
 16. A gyám számadást készít a gyámhivatal számára, a meghatározott célra felszabadított, a gyermek személyes szükségletei szerint felhasznált pénzről.
 17. A végszámadás egy (a fiatal felnőtt aláírásával átvett) példányát a gyám megküldi a gyámhivatalnak.
 18. A gyermek ellátásának megszervezéséhez, a különleges szakértelmet kívánó törvényes képviselői és vagyoni ügyek intézéséhez, a gyermek személyes érdekeinek képviseltéhez a gyám segítséget vehet igénybe - a gyámi, gondozói tanácsadótól,

gyermekjogi képviselőtől, eseti gondnoktól.

19. A gyám a gyermek által okozott kár (rongálás, szándékolt vagy szándékolatlan károkozás) megtérítésének a családi pótlék terhére történő kérvényezésekor különösen ügyel annak jogszerű alátámasztására.
20. A gyám a szökött gyermek felkutatására haladéktalanul megteszi a szükséges intézkedéseket. A szökésből visszakerült gyermekkel minden esetben feltáró beszélgetést folytat.
21. A gyám együttműködik a gyámsága alatt álló gyermek ügyeiben kompetens szakemberekkel, különösen a gyermekjóléti szolgálat családgondozójával, a gyámhivatallal, a gyámi-gondozói tanácsadóval.
22. A gyám lehetővé teszi, hogy a gyámi, gondozói tanácsadó, a gyermekjogi képviselő négyszemközt beszélhessen a gyermekkel.
23. A gyám haladéktalanul intézkedik a gyámi, gondozói tanácsadónak és a gyermekjogi képviselőnek a gyermek érdekében tett észrevételei nyomán.
24. A gyám a gyámhivatalnak félévente megküldi a gyermekről szóló jelentését, az éves felülvizsgálathoz a helyzetértékelést („GH-3” adatlap).
25. A gyám megjelenik a gyermek ügyében tartott felülvizsgálati tárgyaláson, valamint az estkonferenciákon, elhelyezési értekezleten.
26. A gyám kérelmezi a gyermek elhelyezésének felülvizsgálatát, ha úgy ítéli meg, hogy a gyermek szükségletei már nem elégíthetők ki jelenlegi gondozási helyén. Különösen ha speciális szükséglet iránti igény nem elégíthető ki.
27. A gyám gondoskodik a gyermek speciális gyermekotthonba történő kíséréséről (majd visszakíséréséről) a gyámhivatalnak gondozási hely megváltoztatását elrendelő, gondozási helyet kijelölő határozata alapján.
28. A gyám a gyermek gondozási helyének megváltoztatására, kapcsolattartás újra szabályozására vagy gyámváltásra vonatkozó kérését előterjeszti a gyámhivatalnak.
29. A gyám a gyámolt érdekében javaslatot tesz gondozás megszüntetésére gyermekvédelmi státuszának megváltoztatására, a nevelésbe vétel megszüntetésére, örökbeadhatóvá nyilvánításra, utógondozói ellátásának elrendelésére, gondozási helyének és a gyám személyének megváltoztatására vagy gondnokság alá helyezés kezdeményezésére.

5.2.3. Családgondozói tevékenység

Tartalmi leírása:

A gyermekotthon a családgondozói tevékenysége során előmozdítja a gyermek és vér szerinti családja kapcsolatának fennmaradását, létrejöttét. Támogatja a szülőket szülői szerepeik megerősödésében. A gyermekotthon családgondozói tevékenységét elsősorban családgondozóján keresztül látja el. A családgondozó tevékenysége kiterjed az örökbeadhatóvá vált gyermek örökbefogadó családba, valamint gyermekotthonból nevelőszülői családba történő átgondozására is.

A tevékenység célja:

A családgondozás mindenek előtt támogatja a gyermek vérszerinti családjába történő mielőbbi visszakerülését. Előmozdítja a családi kapcsolatok létrejöttét, fennmaradását és megerősítését. Továbbá támogatja a családot pótló nevelőszülői elhelyezést, illetve az örökbefogadó családba helyezését a gyermeknek.

A tevékenység részletes leírása:

1. A leendő gyám, a gyermekotthoni családgondozó az elhelyezési értekezleten megismerkedik a vérszerinti szülőkkel, az első kapcsolatfelvétel megtörténik.
2. A gyermekotthon valamennyi munkatársa partneri viszony kialakítására törekszik az egyéni elhelyezési tervben megjelölt szülővel/szülőkkel, kapcsolattartásra jogosult személyekkel.
3. A gyermek egyéni elhelyezési tervében foglaltakra alapozva építi fel a családgondozó a család gondozási stratégiáját: elkészíti, és féléves időközönként aktualizálja a „Családi kapcsolatok, családgondozás tervezése nevelésbe vétel esetén” elnevezésű adatlapot. A nevelésbe vételt megelőzően összegyűjtött családgondozói tapasztalatokat, eredményeket, a sikeres és kudarcos beavatkozások tanulságait hasznosítja a családgondozó a beavatkozási céljainak és lépéseinek tervezésénél.
4. A gyermek befogadását követően a családgondozó 2 hónapon belül személyesen felkeresi a szülőt.
5. A családgondozó informálja a szülőt és a gyermeket a családgondozás lényegéről, tartalmáról, az ezzel kapcsolatos jogairól, lehetőségeikről. Beszélgetést kezdeményez arról, hogy hogyan és miben képes segíteni a családot, egyben érdeklődik a szülő és a gyermek szükségleteiről és igényeiről, tisztázza a kölcsönös elvárásokat.
6. A családgondozó kontrollálja, hogy a gyermek és a szülő valóban értik-e, miért került sor a gyermekvédelmi gondoskodás elrendelésére, milyen okokból és célzattal, valamint hogy kinek mit kell tenni az átmeneti nevelésbe vétel megszüntetése érdekében.
7. A családgondozó megszervezi, hogy a szülő személyesen

- találkozhasson a gyermekével közvetlenül foglalkozó szakemberekkel, megismerhesse a gyermeke lakóköörülményeit, közvetlen lakóterét.
8. A családgondozó, illetve a gyám, nevelő feltárja és a gyermek nevelésében, fejlesztésében, terápiájában hasznosítja a szülő gyermekéről összegyűlt ismereteit, tapasztalatait, tudását. A gondozási folyamat kezdetén a gyermek előéletéről, fejlődéstörténetéről beszélgetést folytat a szülővel.
 9. A szülővel folyamatosan kapcsolatot tart a családgondozó elsősorban családlátogatásokkal, a gondozási helyen személyes találkozásokkal, ezen kívül levelezés és telefonbeszélgetések útján (a levélküldés, telefonos felkeresés céljaként szerepelhet a kapcsolatteremtés, tájékoztatás, megerősítés, emlékeztetés).
 10. A családgondozó felkészíti a gyermeket az érzelmileg megterhelő találkozásra, előzetesen megbeszéli a gyermekkel a találkozás célját, fontosságát, a találkozás idejét (látogatás esetén az érkezés várható időpontját), helyszínét. A szülő-gyermek kapcsolat megerősítésében a gyermeket (félelmei, szorongása, bizonytalanságérzete, indulatai oldásában) segíti a gyermekotthon pszichológusa.
 11. A gyám, nevelő biztosítja, hogy a gyermek és a hozzátartozó találkozása, együttléte a látogatás ideje alatt zavartalan körülmények között valósulhasson meg.
 12. A családgondozó a gyermek, illetve a szülő kérésére - indokolt esetben - gondoskodik a gyermeknek a kapcsolattartás helyszínére történő el- és visszakíséréséről, valamint ha a gyermek és a szülő közötti kapcsolat helyreállításához szükséges, a találkozáson részt vesz (felügyelet melletti kapcsolattartás).
 13. Állandó lakóhellyel nem rendelkező szülő(k) esetében a családgondozó a látogatási alkalmakkor érdeklődik a szülők elérhetőségéről, életük alakulásáról. Az így megszerzett információkat késedelem nélkül továbbítja a gyermekjóléti szolgálat családgondozója felé.
 14. A családgondozó lehetőség szerint megszervezi, hogy a gyermek meglátogathassa a kórházi kezelés alatt álló, vagy a büntetés-végrehajtási intézetben lévő szülőt.
 15. A közelgő találkozás akadályokba ütközéséről idejében (minimálisan 48 órát megelőzően) értesíti a szülőt a családgondozó, és tájékoztatja a kapcsolattartás pótlásának konkrét lehetőségéről.
 16. A gyám, a nevelő lehetővé teszi, illetve segíti, hogy a gyermek tudjon a gondozási helyről hazatelefonálni, levelet írni, csomagot küldeni.
 17. A családgondozó az időszakos kapcsolattartást (iskolai szüneteket) megelőzően előzetesen tájékozik a gyermek otthoni körülményeiről, a szülők mentális és egészségügyi állapotáról.
 18. A kapcsolattartásból otthonról (családi körből) visszaérkező

gyermekkel és a családtagok látogatását követően, a családgondozó, illetve a gyám, a nevelő személyes beszélgetést folytat.

19. A családgondozó a szülővel is megbeszéli a kapcsolattartás tapasztalatait, a különleges jelentőségű találkozások után érdeklődik a szülő benyomásairól, élményeiről, érzéseiről.
20. Ha a szülő nem él a számára biztosított kapcsolattartás lehetőségével, a családgondozó vizsgálja ennek az okát (fennáll-e az a helyzet, hogy a szülőt rajta kívül álló ok akadályozza a kapcsolattartásban), illetve felajánlja segítségét az akadályozó tényezők elhárításához. Erről egyeztet a gyermekjóléti szolgálat családgondozójával.
21. A gyermekotthon lehetővé teszi a szülő részére a gyermek lakókörülményeinek, életvitelének, napi eseményeinek megismerését: a gyám, a nevelő törekszik a gyermek életmódját, szokásrendjét, napi tevékenységeit megmutatni.
22. A gyám, nevelő és a családgondozó rendszeresen - személyesen, telefonon, levélben - tájékoztatja a szülőt a gyermek fejlődésének folyamatáról, iskolai teljesítményének alakulásáról, a vele kapcsolatos eseményekről.
23. A gyám, a családgondozó kéri és meghallgatja a szülőnek gyermeke személyét és ellátását érintő véleményét; figyelembe veszi, felhasználja a szülő (és a gyermek) tudását, meglátásait, információit.
24. A gyám, nevelő és a családgondozó tanácsadással, mintanyújtással, kompetencia fejlesztő foglalkozások, helyzetek, tevékenységek felkínálásával segítséget nyújt a szülőnek.
25. A szülői felelősség megőrzése és a szülői kompetencia növelése érdekében a gondozási hely szakmai teamje a gyermek nevelésének részesévé teszi a szülőt. Biztosítják, hogy jelen legyen a gyermekét érintő minden lényeges eseményen, betekintést kapjon, továbbá aktívan közreműködjön gyermeke napi életének eseményeiben, a gondozási-nevelési folyamatban.
26. A szülők életkörülményeinek, életmódjának alakulásáról a gyermeket (életkorára, állapotára tekintettel) folyamatosan tájékoztatja a családgondozó.
27. A gyermekkel (illeszkedve az életkorához és megértési képességéhez) rendszeresen elbeszélget a családgondozó a család támogatásának fontos lépéseiről, a szülővel megvalósuló találkozások idejéről, helyéről, a családlátogatásokon tapasztaltakról, és különösen a családgondozási folyamat eredményeiről. Hozzásegíti a gyermeket, hogy mindig tudja, folyamatosan számon tarthassa szülei, testvére(i), nagyszülei, rokonai címét és telefonszámát.
28. Ha a szülő nem jelentkezik a szokásos módon és időben, az okokat mielőbb felderíti a családgondozó, és ezeket a gyámmal és a gyermekkel megismerteti.
29. A gyám, a nevelő és a családgondozó segíti a testvérek közötti

kapcsolattartást.

30. A gyám, a nevelő és a családgondozó támogatja a gyermeket abban, hogy ápolja rokoni kapcsolatait.
31. A gyermeknek szüleivel, rokonaival való kapcsolattartásának formáját, rendszerességét, időtartamát, helyszínét naprakészen nyilvántartják.
32. A családgondozó indokolt esetben javaslatot tesz a gyám felé a gyermek és családja közötti kapcsolattartás formájának, helyszínének és időtartamának megváltoztatására.
33. A család és a gyermek gondozásában érintett szakemberek a szülő-gyermek kapcsolat alakulását és minőségét rendszeresen értékelik.
34. A gyám, a nevelő a gyermeket, a családgondozó a szülőt felkészíti a nevelésbe vétel felülvizsgálatára: tisztázza a célját, témáját, jelentőségét, formáját, várható résztvevőit, helyszínét, időtartamát.
35. Ha a gyám és a hozzátartozó (elsősorban szülő, nagyszülő, szülő testvére, nagyszülő testvére) között vita merül fel a kapcsolattartás kérdésében, a gyám felkéri a gyámhivatalt döntéshozatalra.

5.2.4. Gondozás, nevelés

Tartalmi leírása:

A gyermekotthoni ellátásban a gondozás, nevelés folyamata keretében egyrészt biztosított a teljes körű ellátás valamennyi eleme, másrészt a napi életrend alakítása és működtetése során a gyermek értelmi, érzelmi, erkölcsi fejlődése és családi életre, önálló életre való felkészítése.

A tevékenység célja:

A gyermek elfogadja élethelyzetét, valamennyire biztonságban érzi magát. Érzi, hogy a felnőtt közösség elfogadja, támogatja, számíthat rájuk. A gyermek érzi, hogy van beleszólása az életét, helyzetét meghatározó döntésekbe, részt vesz a szabályok kialakításában is. Valamennyire odatartozónak érzi magát, van helye a gyermekközösségben, a tágabb közösségben, vannak külső kapcsolatai. Közvetlen környezete számára megfelelő, kellően személyes élettér veszi körül, alakításában és fenntartásában tevőlegesen részt vesz. A gyermek identitásának főbb elemeit tevőlegesen támogatják – származásával, nemzetiségi, etnikai hovatartozásával tisztában van, vallását akaratának megfelelően gyakorolhatja. A gyermek ismeri jogait és kötelezettségeit, tud velük élni, elérhetőek az érdekeit képviselő szakemberek, szerveződések, fórumok.

Környezeti és személyi állandóság

Alapvető fontosságú, hogy a gyermekeket körülvevő környezet

állandóságot, biztonságot nyújtson számukra – csak ennek alapján várható el a sikeres beilleszkedés, a helyzetének megértése, elfogadása, és a gondozása, nevelése folyamatában az aktív közreműködése (az általános elvárásoknak való megfelelés).

1. A gyermekcsoport szervezése a gyermekotthoni szakmai team kompetenciája - mindig figyelembe kell venni, hogy milyen életkorú, nemű és szükségletű gyermekek élnek már az adott gyermekcsoportban, hogy a kialakult közösségbe hogyan illeszthető(k) be az újonnan érkező gyermek(ek). A gyermekek költöztetése, a gyermekcsoport átszervezése csak nagyon indokolt esetben történhet meg, amit mindig megelőz egy team megbeszélés. A gyermekekkel dolgozó valamennyi munkatárs bevonása szükséges a változó helyzet lépéseinek megtervezéséhez, a gyermekekkel való közléséhez és a megvalósításhoz. A csoport tagjait is közösen tájékoztatják a várható változásokról, ismertetik velük – képességeiknek, koruknak megfelelően – az okokat és a várható lépéseket, következményeket.
2. A gyermek iskolatípuson és fokozaton kívüli iskolaváltásait csak abban az esetben támogatja a gondozó, engedélyezi a gyám, ha az a gyermek érdekét szolgálja, elkerülhetetlenül szükséges, illetve a gyermek maga kéri. Feladat, hogy a változást a gyermek megértse, elfogadja, partner legyen. Ezáltal konfliktusok, nézeteltérések előzhetőek meg, sőt, szorosabbá válhat a gondozó és a gyermek kapcsolata.
3. Elvárható, hogy a gondozószemélyzet a csoportban tartósan állandó legyen. A szakmai team feladata, hogy olyan módon működjön, ami megtartja a tagokat, segíti minden egyes szakember egyéni és csoport szintű munkavégzését, vagyis az együttműködést. Nem csak a személyi állandóság, hanem a szakemberek közötti személyes kapcsolat minősége – a szakmai team légköre – is meghatározó a gondozásban élő gyermek biztonságérzetét tekintve.
4. Gyermek távozása a csoportból, vagy felnőtt távozása az otthonból mindig hatással van a gyermekek és felnőttek életére, közérzetére. Minden ilyen, a gyermekközösség életére ható eseményt csoportszinten kell kezelni. A változásra felkészítik mind a távozót – mi vár majd rá, hogyan alakul az élete, mind az otthonban maradókat – kimondhatja a gyermek az érzéseit, átbeszélnek, tisztáznak minden kérdést, ami felmerül. A közös búcsúzás – elengedés mellett kerül sor szükség, igény szerint egyéni beszélgetésekre.
5. A meglévő egyensúly, egység felbomlása, átalakulása következtében számítani lehet arra, hogy amennyiben nem sikerül beszélgetések segítségével feldolgozni a helyzetet, a gyermekek a viselkedés szintjén megmutatják majd a helyzettel kapcsolatos érzéseiket, véleményüket (gyakran nem tudatosan). Ilyenkor a team felkészülten támogatja a gyermeket vagy akár az egész csoportot a változáshoz való alkalmazkodásban.

6. A csoportból, a gyermekotthonból távozó gyermek számára felajánlható, hogy a továbbiakban is tartsák a kapcsolatot – amennyiben erre a gyermeknek igénye van, és az érte felelős személy ezzel egyetért, hozzájárul.

Otthonos jellegű lakhatás, a személyes tér biztosítása

A családot pótló környezetnek a gyermek számára otthonosságot kell közvetíteni, ami a napi megpihenést, biztonságos és jó hangulatú időtöltést jelent számára.

Ennek elemei: a gyermek egyéniségét, érdeklődését megmutató módon lehetséges a lakószoba, a csoporttér berendezése, díszítése. Az egyediség érdekében a szobák falai színesek (eltérő színűek), illetve a saját készítésű vagy vásárolt dísz tárgyak elhelyezése a stílusosság és az esztétikai összehangoltság figyelembe vételével történik. A csoport valamennyi tagja aktívan közreműködik az élettér alakításában, és az otthonos és ápoltság fenntartásában.

A nevelő haladéktalanul intézkedik a megrongált berendezési tárgyak, bútorok kijavításáról.

Gondoskodnak arról, hogy a gyermeknek legyen a lakócsoportban intim tere, saját használatú bútor, ahol a személyes tárgyait elhelyezheti, megőrizheti. Ilyen módon biztosított, hogy a gyermek magánál tarthassa, viselhesse az otthonról hozott, családtagjaitól kapott ruháit, gyarapíthassa, kiegészíthesse emléktárgyait, játékait, egyéb holmijait. Nagyobb értékű személyes tárgyak biztonságos elhelyezését (pl. kerékpár) a nevelő oldja meg.

A gyermek levelezésének bármilyen jellegű és bárki általi korlátozását, cenzúrázását, megfigyelését megakadályozzák (a gyermektől sem felnőtt, sem gyermek levelet nem vehet el, a gyermek levelét nem bonthatja fel, nem ismerheti meg annak tartalmát, nem ismertetheti a nyilvánosság előtt). Amennyiben jelzi a gyermek, hogy nem találja valamely személyes tárgyát, használati eszközét, tulajdonát, a gondozó közösen kísérletet tesz az eltűnés körülményeinek felderítésére, az elveszett tárgy felkutatására, megtalálására.

Az együttélési szabályok között rögzítik, hogy a másik saját közvetlen élettérét senki nem zavarhatja, egymás személyes tárgyait és szokásait tiszteletben tartják.

Tanulási teljesítmény, művelődés segítése

A tankötelezettség teljesítése a gyermek érdeke, a gyám felelőssége. A gondozásban élő valamennyi gyermek és fiatal a képességeinek megfelelő oktatási, nevelési intézményben kerül beíratásra. Az iskolai előmenetelben, az eredményes tanulásban a gyermeket több szakember is támogatja: a nevelő és a csoportban dolgozó valamennyi munkatárs, valamint a fejlesztő pedagógus és szükség szerint a pszichológus. Az egyéni gondozási-nevelési tervben meghatározott feladatmegosztás szerint segítik a gyermeket a napi tanulásban, képességeinek és

készségeinek a fejlődésében, a hiányos ismeretek pótlásában. A sikerélmények megélése érdekében szoros kapcsolatot tartanak az oktatási intézmény illetékes munkatársaival – tanárok, fejlesztő- vagy gyógypedagógus, egyéb szakember.

1. A napi iskolai oktatást követően a délutáni tanulás megkezdése előtt elegendő időt (életkortól, személyiségjellemzőtől függően megfelelő időt) hagynak a gyermek számára a kikapcsolódáshoz.
2. Segítő, támogató nevelői magatartást tanúsít a nevelő a gyermekek iskolai munkája kapcsán.
3. A gyermeknek, fiatalnak megtanítják, segítik kialakítani a tanulás, iskolai felkészülés szokásrendszerét, a tanulási idő meghatározásától a tanulási módszereken át a rendszeres tanulási tevékenységekig. Napi gyakorlat az életrendbe illeszkedően: elegendő idő a tanulásra, felkészülésre, megfelelő környezet biztosítása, a gyermek számára szükséges eszközök használata.
4. A nevelő szükség szerint felügyeli a gyermek tanulását, a felkészülés menetét, együtt tanul vele, kezdetben ő osztja be a tanulási időt és a pihenő időt számára. A szokásrendszer kialakulásával, az életkor előrehaladtával ezt lehetőség szerint maga a gyermek végezze, teljesítse egyre önállóbban.
5. A nevelő törekszik a gyermeket a helyes feladatmegoldás felé irányítani, vezetni, elérni, hogy a gyermek maga találja meg a megfelelő választ: megfigyeli, hogy mi okoz nehézséget, abban segít, ami a gyermek számára nehezen vagy egyáltalán nem megy, buzdítja a gyermeket a feladatmegoldásra. Segíti a gyermeket különféle tanulási technikák megtanításával, ehhez kéri a fejlesztőpedagógus segítségét.
6. Szükség szerint szituációs helyzetben gyakoroltatja a nevelő a gyermekkel a beszámolást, szóbeli felelést, szereplést. A nyelvi kifejezőkészség fejlesztésére eszközként használja a drámajátékot, az éneket, zenét, a rajzot, képzőművészetet.
7. A nevelő/gyermekfelügyelő/gyermekevédelmi asszisztens kiemelt feladata a tanórához szükséges felszerelések, taneszközök megőrzésének, rendbe tételének, előkészítésének ellenőrzése; felügyeli, hogy a gyermek felkészülten (elkészített házi feladattal, megtanult ismeretanyaggal, megfelelő felszereléssel) érkezzen az iskolába.
8. Az intézmény fejlesztő pedagógusa a szakértői véleményekben megjelölt fejlesztési területekre fókuszálva, valamint megfogalmazott javaslatokra alapozva szükség szerint, heti rendszerességgel (egyéni és kiscsoportos formában) korrekciós fejlesztésben részesíti a gyermeket.
9. A gyermekkel rendszeresen beszélget a nevelő az iskolai előmenetel, tanulás, továbbtanulás, szakmaszerzés fontosságáról későbbi életminősége, életkörülményei szempontjából.
10. Olyan kirándulásokat, sétákat szerveznek, ahol a látottakat a gyermek összekapcsolhatja az iskolában tanultakkal: felhívják és

felkeltik a gyermek figyelmét az érdekességekre. Különböző feladatok adásával rávezetik az összefüggések meglátására, megértésére.

11. A tanult ismeretek alkalmazásának, felhasználásának gyakorlati lehetőségeiről a nevelő beszélget a gyermekkel (összefüggéseket tár fel, megfigyeltet és elmondhatja a gyermekkel megfigyeléseit, az általa tapasztaltakat). Motiválhatja szélesebb körben előadás tartására.
12. A gyermek számára hozzáférhetővé teszik a számítógépet, lehetőség van a gyermek informatikai tudásának fejlesztésére.
13. A nevelő lehetőséget biztosít könyvtár-, múzeum-, színházlátogatásra, kiállításokon, hangversenyen való részvételre.
14. A lakócsoporthoz saját könyvekkel rendelkezik a gyermekek egyéni és közösségi igényeihez, érdeklődéséhez igazodóan.

Tehetséggondozás

A nevelő kutatja, hogy milyen képesség- és készségterületen, tevékenységben mutat a gyermek tehetséget. A kiemelkedő képesség felismerésében kéri az iskolai pedagógusok, a gyermekotthonban dolgozó segítő szakemberek, valamint a szülő segítségét, véleményét.

A gyermek tehetsége kibontakozásához a gondozó megadja a szükséges segítséget (különóra, szakkör, edzés megszervezése, foglalkozásokon való részvétel támogatása, stb.).

A nevelő hozzásegíti a gyermeket ahhoz, hogy tehetségét a nyilvánosság előtt megmutathassa.

Pályaorientációs támogatás

A gyám, nevelő, pszichológus, fejlesztőpedagógus és a szülő, család közös felelőssége, hogy a gyermek, fiatal olyan szakmát, pályát válasszon, ami képességeinek és érdeklődésének a leginkább megfelel. Az érintett szakemberek között feladatmegosztás szükséges. Ezen kívül külső szakember, szervezet is bevonható, bevonandó a megfelelő választáshoz, döntéshez, valamint az iskolával célszerű egyeztetni és együttműködni ebben a kérdésben.

1. A nevelő törekszik megismerni a gyermek pályamotivációit, bizonyos pályaterületekre irányuló nagyobb fokú érdeklődését.
2. A nevelő, a gyám segíti a gyermeket a pályaválasztásban: pályaismeretet közvetít, a pályaválasztás szempontjából adekvát személyiségjegyeket tudatosan fejleszt.
3. A pályaismeret közvetítésére, a reális pályaválasztás támogatására a gondozó
 - figyelemmel kíséri, hogy a gyermek lakóhelyén vagy annak közelében milyen képzettségekre, szakmákra mutatkozik munkaadói igény, munkahelyi kínálat (információforrást jelenthetnek a munkaügyi központok szakemberei, a helyi újság álláshirdetései, stb.);

- elviszi a gyerekeket szakmai bemutatókra, munkahelyi látogatásokra, pályaválasztási tanácsadásra, álláskeresői börszékre;
 - tájékozik a képzési, szakképzési lehetőségekről;
 - elmegy a gyermekkel a középiskolai nyílt tanítási órákra;
 - tájékoztató jellegű filmvetítéseket tart, előadásokat szervez (pl. munkaügyi központ szakemberének bevonásával).
4. A pályaválasztás szempontjából adekvát a gyermek harmonikus és sokoldalú fejlesztése, a későbbi munkavállalás szempontjából releváns készségek fejlesztése.
 5. A gondozó (gyám) közösen a gyermekkel - figyelembe véve az átmeneti nevelt gyermek szülőjének véleményét, a gyermek képességeit, egyéb körülményeit - megválasztja a gyermek életpályáját. (Ha a gyámnak vitája van a gyermekkel vagy a szülővel a gyermek életpályájának kijelölésével kapcsolatban, döntésért a gyámhivatalhoz fordul.)

Szabadidő-eltöltés, rekreáció

A gyermekotthoni gondozás, nevelés területei közül hangsúlyos a gyermekek és fiatalok szabadidejének szervezése, egyéni elfoglaltságok támogatása, biztosítása. A gyermekotthon egy otthont jelent az ott élő gyermekek számára, ezért szükséges a kikapcsolódás lehetőségét biztosítani. Egyrészt vegyenek részt aktív, képességeket igénylő és támogató programokon. Másrészt legyen „saját ideje” a gyermeknek, amikor egyedül lehet, saját maga tevékenykedik különösebb szervezés nélkül. A problémás családi háttér, az egyéni problémák okozta nehézségek, viselkedési és magatartási zavarok megszüntetése, az általános normáknak megfelelő szokások kialakítása érdekében szükséges a napi - és életrend strukturálása. Ezért fontos tevékenység a szabadidő szervezése. Ugyanakkor a gyermeknek magának is kell tudnia gazdálkodni az idejével, illetve teret kell hagyni, hogy teljesen szabad ideje is legyen, amikor az alkalmazkodás, megfelelés kényszere sem jelenik meg körülötte.

1. A gyermekotthonban megteremtik a körülményeit annak, hogy a gyermek csoportban töltött idejének jelentős része játékkal, pihenéssel teljen. A gyermekotthonban, lakásotthonban és a lakókörnyezetben egyaránt legyenek elérhető játékeszközök, játékra alkalmas terek, amiket lehetőség szerint használnak. A gyermek saját játékaival és a csoportban megtalálható játékeszközökkel egyaránt játszhat. A játékidőben lehetnek eltérő szabályok, amik írott vagy íratlan formában, de mindenki számára ismertek és elfogadottak. A nevelők is bekapcsolódnak a gyermekek egyéni vagy csoportjátékába.
2. Az együttlét felszabadult, kötetlen formája a közös játék, a foglalkozások, ahol ugyanakkor közvetve gyakorolhatják a

csoporttagok az együttműködést, alkalmazkodást, lehetőségük van egymást mélyebben vagy más oldalról is megismerni.

3. A nevelő feltárja, hogy milyen szabadidős foglalkozás részvételére motivált a gyermek (mi az, ami érdekli, ami örömet nyújt a számára, milyen területen voltak vagy vannak sikerélményei, hol válthat ki elismerést teljesítményével). Az eltérő igények alapján minél szélesebb körű, sokszínűek lesznek a kreatív foglalkozások, szabadidős elfoglaltságok.
4. Ösztönzi, motiválja a gyermeket a nevelő a lakókörnyezetben rendelkezésre álló aktív szabadidős tevékenységek igénybevételére: felveszi a kapcsolatot a helyi művelődési házzal, szabadidőközponttal, játszóházzal, sportegyesületekkel, klubokkal, megismeri programjaikat, tájékoztatja erről a gyermekeket, esetleg közösen megtekintik a foglalkozásokat.
5. A nevelő segítséget ad (kapcsolatfelvétellel, szervezéssel, előkészítéssel) a gyermeknek, hogy bekapcsolódhasson az iskolai szakköri jellegű tevékenységekbe, szabadidős programokba.
6. A gondozószemélyzet változatos tartalmú, témájú szervezett foglalkozásokat, klub jellegű tevékenységeket kínál fel a gyermekek számára szükségleteik és igényeik, érdeklődésük alapján. Ezek a szervezett együttlétek sok esetben kapcsolódnak a napi élettevékenységekhez – házimunkához (pl. főzés, varrás, kézimunka), ház körüli munkákhoz (pl. szerelés, javítás). Azon kívül a csoportban dolgozó munkatársak egyéni érdeklődése, speciális ismeretei alapján kerülhetnek megrendezésre programok.
7. A magatartási, alkalmazkodási, szabálytartási problémákkal küzdő gyermek szabadidő eltöltésének tervezésekor a gondozó előnyben részesíti a terápiás jellegű hatást kiváltó tevékenységeket (pl. úszás, lovaglás, fokozott kreativitást, intenzív együttműködést igénylő foglalkozások). Fontos, hogy megkülönböztessék a szabadidős, rekreációs és a fejlesztő célú és hatású programokat.
8. A nevelő megtervezi a foglalkozást (foglalkozási tervet készít).
9. A gondozószemélyzet szervezésében és kivitelezésében alkalmanként különféle szórakoztató rendezvényeken is részt vehet a gyermek (pl. vetélkedők, sportnap, felnőtt - gyermek mérkőzések, szilveszteri vigasság, farsangi ünnepség, diszkó, mozi). Valamint életkornak megfelelően, a meglévő bizalmi kapcsolatra építve egyéni programokra is elengedik a fiatalokat.
10. A gyermek számára biztosítanak egyéb szórakoztató tevékenységeket is (pl. könyvolvasás, újságolvasás, zenehallgatás, rádióhallgatás, társasjátékok, videofilmek megtekintése, rajzolás, festés, biciklizés). Lehetővé teszik, hogy megnézze a korának megfelelő szórakoztató és ismeretterjesztő (lehetőleg megnyugtató, erőszakos eseményektől mentes) műsorokat a televízióban.
11. Az intézményi szintű, intézményközi versenyjellegű szabadidős programokon való eredményes részvételre felkészítik a gyermeket.
12. A nevelő felméri, hogy a gyermekek milyen jellegű és tartalmú üdülésre vagy táborozásra vágnak leginkább (ajánlott a nyári

szünet ideje alatt egy tábori és egy üdülési hét biztosítása). Ennek alapján megtervezi és kivitelezzi/kivitelezteteti a gyermekközösség szünidei üdülését (kötetlenebb, a napirendet kevésbé részletesen behatároló, improvizatívabb programok alkotják, pl. vízparti üdülés) és táborozását (előre meghatározott és tervezett, aprólékosan előkészített tevékenységekből, foglalkozásokból épül fel, pl. sporttábor, képzőművészeti tábor). Tanulásban akadályozott gyermekek nyaraltatásánál prioritást kapjanak az önellátásra épülő, önkiszolgálást, öntevékenységet fejlesztő, fizikai aktivitást igénylő szünidei táborok.

13. Ha rendelkezik az intézmény elégséges kapacitással - akár költségtérítés ellenében - nyissa meg rekreációs foglalkozásait, programjait, projektjeit a lakókörnyezet felé, a helyi családokban élő gyermekek előtt. Ezzel elősegíti a társadalmi integrációt, az egyéni beilleszkedés lehetőségét, mivel személyes, közvetlen kapcsolatok kiépítésére kerülhet ily módon sor.

Nemzeti és kisközösségi hagyományörzés, ünnepi megemlékezés

A gyermekotthon, szakmai egység szakmai programjában megfogalmazottak szerint tartanak egyéni és közösségi ünnepeket, népszokásokat, valamint közvetítenek, tanítanak hagyományörző ismereteket. A népszokásokhoz, ünnepnapokhoz kapcsolódó szokások, tevékenységek segítik a közösséggé formálódást, biztosítják a közös élményeket, a személyes ünnepek, ünnepi események pedig kiemelik az egyes gyermekeket - az egyediségük, fontosságuk megélésére biztosítanak alkalmat. Ezért a szokásokba, az ünnepek megtartásába lehetőség szerint bevonják a szülőket, más a gyermek számára fontos személyeket is.

1. A nevelő szervezésében, irányításában a népi ünnepkör (aratás, advent, karácsony, újév, vízkereszt, farsang, húsvét, pünkösd, stb.) szokásait, hagyományait ápolja a gyermek/gyermekeközösség: felkészülés, megemlékezés során.
2. A nevelő, gondozószemélyzet a gyermekkel minden alkalommal megünnepli a név- és születésnapot, ballagást, gyermeknapot. Az ünnepi alkalmakon rituális elemek, tevékenységek révén biztosítanak kitüntetett figyelmet az ünnepeltnek, illetve az ünnep témájának.
3. Az ajándékozással egybekötött ünnepeken (név- és születésnap, télapó, karácsony, húsvét, ballagás) a gyermek mindig kap személyes ajándékot a közösségtől. Az adott gyermek személyiségének, egyéni igényének figyelembevételével meglepetés ajándékot adnak vagy éppen az ő kérése alapján közösen, vele együtt történik az ajándék kiválasztása és megvásárlása.
4. Az ünnepek alatt fokozott mértékben dicséri, jutalmazza a gyermeket (büntetést nem alkalmaz) a nevelő.

Vallásgyakorlás

A gyermekek, fiatalok számára biztosítani kell a különböző vallások, felekezetek megismerésének lehetőségét. Ehhez alapul kell venni a vérszerinti szülő kérését, amennyiben nyilatkozott, hogy milyen vallást gyakorol ő, illetve családja, és ahhoz igazodjon gyermeke vallásgyakorlása is. Ilyen nyilatkozat hiányában is szükséges a szülő véleményét kikérni, egyeztetni vele, hogy a gyermekért felelős szakemberek miért tartják fontosnak, pozitív hatásúnak például a hittanoktatást, a templomba járást. A gyermekkel és a szülővel közös beszélgetés során tisztázzák ezeket a kérdéseket. A gyermekotthon közvetlen vagy tágabb környezetében jelen lévő egyházi közösségek megjelenhetnek a gyermekek életében.

- A vallási, illetve világnézeti információk tárgyilagos és többoldalú közvetítése történik.
- A nevelő megismeri a gyermek (és szülője) vallásgyakorlással, vallásoktatással kapcsolatos igényeit.
- Segítik, hogy a gyermek tudatában legyen vérszerinti családja vallási hovatartozásának.
- A gyermek hit- és vallásoktatásban való részvételéhez a gyám kikéri a szülő hozzájárulását (átmeneti gyermek nevelt esetében).
- A gyermek vallási, világnézeti önazonosságát tiszteletben tartják, és segítséget nyújtanak neki abban, hogy ezt kifejezésre juttathassa (feltéve, ha ezzel nem sérül másoknak ezen joga, vagy nem sért jogszabályi rendelkezést).
- A gyám lehetőséget biztosít arra, hogy a gyermek szabadon gyakorolhassa vallását: megszervezi, hogy a gyermek:
 - vallási szokásait, ünnepeit feleleveníthesse, átélhesse;
 - hit- és vallásoktatáson vehessen részt,
 - kapcsolatot tartson hitoktatókkal;
 - vallásos jellegű játékos foglalkozások részese lehessen;
 - vallási szervezetének találkozóin, rendezvényein megjelenhessen.

Nemzetiségi, etnikai kultúra közvetítése

A gyermek, fiatal identitásának kialakulásához, fejlődéséhez hozzájárul, hozzátartozik a Magyarországon élő nemzetiségek, etnikai kisebbségek kultúrájának ismerete, különösen akkor, ha a szülő önkéntes nyilatkozata alapján a gyermek származására vonatkozóan ismert, hogy melyik kisebbséghez tartozik. Az identitás kialakítását, megőrzését szolgáló programok igénybevétele a gyermek személyes vállalásán, önkéntes részvételén alapszik.

1. A gondozásban élő gyermek számára biztosítják azt a lehetőséget, hogy a kisebbségek kultúrájára jellemző szokásokat, nyelvet megismerjék.
2. A nevelő olyan foglalkozásokhoz, könyvekhez, egyéb tárgyakhoz,

ismeretet nyújtó eszközökhöz juttatja a kisebbséghez, népcsoporthoz tartozó gyermeket, mely megismerteti a saját történelmével, kultúrájával, hagyományaival, jelképeivel, irodalmával, ételeivel.

3. A nevelő felveszi a kapcsolatot a helyi szervezetekkel, kisebbségek képviselőivel. Megszervezik, biztosítják az általuk felkínált programokon való részvételt.
4. Nemzetiségi származású előadóművészeket, közéleti személyiségeket látnak vendégül az intézményben.
5. Azonnali fellépéssel védelmezik a gyermeket, ha származása, etnikai hovatartozása miatt kirekeszteni akarja a közösség, vagy bárki kigúnyolja, megbélyegzi, megalázza.

Származás és élettörténet ismerete

A családgondozó és a nevelő segítséget nyújt a gyermeknek, fiatalnak abban, hogy felnőve ismerje saját gyermekkorát, élettörténetét, családi hátterét, a nevelésbe vétel előzményeit, a gondoskodás alatt vele történeteket. A tárgyi emlékek, dokumentumok segítik az önazonosságot, önképet kiteljesedni.

1. A nevelő élettörténetkönyvet vezet a gyermekkel közösen, mely megőrökíti a gyermek életének eseményeit, tartalmazza a fontos dátumokat, adatokat (pl. testméret növekedés), a szeretett személyek, barátok fényképeit, bejegyzéseit, rajzait, a jelentős események kapcsán feljegyzett gondolatokat, érzéseket, az emlékeztető programok (pl. nyári tábor) rövid összegző leírását, stb.
2. Megbeszéli a gyermekkel a gondozó, hogy az élettörténetkönyvet ki őrizze (kisebbségnél célszerű, ha a gondozó vigyáz rá).
3. A gyermekről időszakonként, évente több alkalommal, különösen a gyermek életének fontos, jelentős, emlékeztető eseményeihez kötődően fényképet, kisfilmeket készítenek, amit a gyermeknek átadnak.
4. A családgondozó segítséget nyújt a gyermeknek a családi emléktárgyak (össze) gyűjtésében, múltjának feltárásában.
5. A nevelő „emlék-dobozban” összegyűjti a gyermek azon emléktárgyait, melyek a gyermek egyes életszakaszaira különösen jellemzőek, illetve amik a gyermek számára a későbbiekben értékesek, fontosak lehetnek (kisgyermekkorai játék, saját készítésű tárgy, ajándék, rajz, első osztályos füzet, emléklap, stb.).
6. A nevelő a távozó gyermeknek/új gyámnak átadja az összegyűlt emléktárgyakat.
7. A nevelő fellép az ellen, ha a gyermek részére megállapított családi vagy utónevet bárki bármilyen módon megváltoztatja (sértővé, gúnynévvé alakítja).

Nemiséghez, szexualitáshoz viszonyulás

A szexualitás kérdése a gyermek identitása, nemi azonosságtudata szempontjából fontos terület, és szorosan kapcsolódik a családi életre felkészítés feladatához. Ebben a témában a gyám, nevelő, pszichológus, a házi orvos és a védőnő között szükséges feladatmegosztás. Vigyázni kell arra, hogy a személyes, intim kérdések kellő őszinteséggel, nyíltsággal és objektivitással legyenek megválaszolva, ne okozzanak feszültséget sem a gyermekben, sem a szakemberekben. A feladatmegosztás ahhoz igazodjon, hogy a gyermek kivel tud a témáról a legközvetlenebbül beszélni, ki szolgálhat számára adekvát, alapos ismeretekkel, milyen mélységben és céllal kerül sor a beszélgetésre.

1. A gyermek - életkorának megfelelően - ismereteket kap a gondozótól a biológiai nemi sajátosságokról, a másik nemmel kapcsolatos társas viselkedési formákról (épít a biológia órán tanultakra). A gondozó tudatosan teremt olyan helyzeteket (életkori szakaszokhoz adekvátan), ahol alapvető ismereteket közölhet a gyermekkel, fiattal a szexualitás témakörében, de alkalmazkodik, ha ők tesznek fel kérdéseket, akkor arra válaszolnia kell.
2. A szexualitással kapcsolatos információk átadására többféle módszert alkalmazhatnak. Életszerű, hogy a gondozás, nevelés folyamatában egyéni vagy kiscsoportos beszélgetésre is sor kerül, és mellette az egészségügyi szakembereket, a pszichológust is bevonják az ismeretterjesztésbe.
3. A nevelő, a pszichológus egyéni beszélgetéseket folytat azzal a fiattal, akinek párkapcsolata van alakulóban (egyéni párkapcsolati kérdések és problémák, a védekezés módjai és ehhez való segítségnyújtás, tanácsadás).

Személyes és közösségi érdekek képviselése

A nevelésbe vett gyermek és fiatal koruknál és helyzetüknél fogva kiszolgáltatottabbak. Ezért hangsúlyos a jogaik biztosítása, érdekeik képviselése. A szakemberek felelőssége, hogy a gyermek ismerjék jogaikat és kötelezettségeiket, hogy megtanuljanak élni velük, valamint aktívan képviselniük kell a gondozásban élő gyermek érdekét. Emellett elő kell segíteni az önképviselést, véleménynyilvánítás és érdekképviselést elsajátítását, gyakorlását.

1. A nevelő lehetővé teszi (megértést tanúsítva, bizalmat mutatva, odafigyeléssel, érdeklődéssel), hogy a gyermek véleményét nyilváníthasson, kifejtthesse álláspontját a számára nyújtott ellátásról, nevelésről, gondozásról, a személyét érintő minden kérdésben. A nevelő figyelemmel kíséri a kisebb gyermekek szimbolikus módon (pl. játékkal, rajzban) kifejezett véleménynyilvánítását.
2. Megfelelő formában kiépülnek a gyermek véleménynyilvánításának

fórumai. Ezek konkrét megjelenítése a házirendben, egyéb szabályozó dokumentumban történik.

3. A gyermek saját gondozásával, nevelésével kapcsolatos szempontjait, véleményét, elképzeléseit a nevelő, gyám a döntések meghozatalánál minden kérdésben közvetlenül meghallgatja, ha a gyermek érdekében áll, a döntéshozatalhoz feltétlenül szükséges, és a gyermek maga is igényli a részvételt, továbbá, ha a gyermek belátási képessége ezt lehetővé teszi, és figyelembe veszi életkorára, egészségi állapotára és fejlettségi szintjére tekintettel. Ezáltal a gyermek aktív szereplőjévé válik a személyét érintő döntések meghozatalának.
4. Amellett, hogy a gyermek véleményt nyilváníthat a számára nyújtott gondoskodásról, bánásmódról, kezelésről, a gondozó bátorítja a gyermeket, hogy megfogalmazza kívánságait, kéréseit, javaslatot is tegyen e kérdéskörökben.
5. Biztosított, hogy minden olyan esetben, amikor indokolt (az életkora és egészségi állapota lehetővé teszi), továbbá amikor a gyermek vagy a gyámhivatal kifejezetten kéri, a gyermek jelen lehessen az évenkénti rendes vagy soron kívüli felülvizsgálatai tárgyaláson. A gyámhivatal képviselője a felülvizsgálati tárgyaláson meghallgatja a gyermeket, amennyiben életkora miatt akadályba ütközik az önálló véleménynyilvánítása, e jogának érvényesítésében a gyám jár el.
6. Felnőtt segítséggel minden gyermek szerepet kap a gyermekönkormányzat létrehozásában, a képviselők megválasztásában: a tisztségviselők jelölésében, kiválasztásában, megszavazásában. A gyermekönkormányzat munkáját a gyermekek által felkért felnőtt személy segíti.
7. A gyermekönkormányzat véleményét, javaslatait a gyermekotthon vezető figyelembe veszi a döntések előkészítése során és meghozatalánál.
8. A nevelő lehetővé teszi a gyermekönkormányzati képviselők számára, hogy a lakócsoporthoz is tájékoztatást nyújthassanak arról, milyen formában fordulhatnak a gyermekönkormányzathoz segítségért a gyermekek, hogyan kérhetik érdekeik képviselését, sérelmeik orvoslását.
9. Minden fontos információt megadva a nevelő tájékoztatja a gyermekeket az intézmény érdekképviselői fórumának fennállásáról, feladat- és hatásköréről, különös tekintettel tagjainak köréről.
10. Tervezett csoportos megbeszéléseken bemutatják, és a gyermekekkel részletesen értelmezik a jogukat, a jogaik érvényesítésének fontosságát, valamint a jogaik megsértése esetén igénybe vehető segítségnyújtást, azt hogy panaszukkal hova és kihez fordulhatnak.
11. A nevelő biztosítja, hogy a gyermek (és hozzátartozói) a gyermekjogi képviselő személyét és a vele való kapcsolat felvételének módját megismerhessék: a gyermek számára rendelkezésre bocsátja a gyermekjogi képviselő nevét,

telefonszámát, fogadóóráinak helyét és időpontját, és informálja a tevékenységéről.

- 12.A gyermekotthonban elkészített szabályzatnak megfelelően vizsgálják, és szükség szerint orvosolják a gyermek szülőjének, gyámjának, a gyermekönkormányzatnak, a gyámi, gondozói tanácsadónak, a gyermek érdekeinek védelmét ellátó érdekképviselői szervezetnek a gyermek ellátását, gondozását, nevelését érintő kifogását.

5.2.5. Mentálhigiénés gondozás

A gyermekotthonban élő gyermekek mentálhigiénés gondozása

Tartalmi leírás:

A gyermek pszicho-szociális sajátosságainak megismerése (korábbi gondozási helyről, illetve oktatási intézménytől származó információk összegyűjtése). A gyermekkel és a gyermekotthon munkatársaival közösen mentálhigiénés gondozási terv készítése (elérendő célok, tevékenységek, lehetőségek és feltételek konkrét megfogalmazása). A gyermek tájékoztatása a konkrét lehetőségekről (időpontok, személyek, akik a mentálhigiénés gondozás különböző formáit végzik). A gyermek folyamatos motiválása a gondozásban való részvételre. A gyermek társas kapcsolatainak (család, barátok) gondozása. 3 havonta a gondozás menetének gyermekkel közösen történő „felülvizsgálata”, célok és módszerek értékelése, módosítása (szükség esetén).

A tevékenység célja:

A gyermek mentálhigiénés egészségvédelme, pszicho-szociális fejlődésének optimalizálása. A szocializációs folyamat elősegítése, a terápiás tevékenységek támogatása. A gyermek önismeretének fejlesztése, önelfogadásának, önbizalmának növelése, reális énkép kialakítása, az identitáskeresés folyamatának támogatása. A társas kapcsolatok, mint a mentálhigiénés egészség fontos tényezőjének optimalizálása, facilitálása. Az engedély nélküli eltávozások, szökések prevenciója a szabadidő strukturálásával és a mentálhigiénés egészség biztosításával.

Szakmai vezető-gyám a gyermekről kapott korábbi és jelenlegi információkat rendszerezi, a mentálhigiénés gondozási tervet előkészíti, koordinál, a felülvizsgálatok tervezésében, előkészítésében, megvalósításában részt vesz, ellenőriz, a gyermeket és a munkatársakat motiválja.

A pszichológus a korábbi gondozási hely, illetve a szakértői bizottság véleményéből tájékozódik, a gyermek eddigi vizsgálati eredményeit összegyűjti. Szükség szerint újabb pszichodiagnosztikai vizsgálatokat (teljesítmény-, személyiség-, projektív tesztek) végez, pszichológiai véleményt készít, a mentálhigiénés gondozási terv elkészítésében és

felülvizsgálatában aktívan részt vesz, egyéni pszichológiai tanácsadást végez.

A nevelő, a pszichológus szükség szerint a fejlesztő pedagógus részt vesz a gyermek mentálhigiénés gondozási tervének elkészítésében. Értékelik az oktatási intézményből kapott információkat. A gyermeket tájékoztatja a lehetőségekről (tehetséggondozás-foglalkozások ideje, sportolási lehetőségek, egyéni és közös programok ismertetése), a negyedévenkénti „felülvizsgálatot” előkészíti.

A gyermekfelügyelők, gyermekvédelmi asszisztens a mentálhigiénés gondozási terv elkészítésében és felülvizsgálatában aktívan részt vesz, a gyermeket folyamatosan motiválja, pozitív visszajelzést ad a gyermeknek.

A tevékenység részletes leírása:

1. Korábbi információk összegyűjtése a gyermekkel kapcsolatban: a gyermek fejlődésére, fejlettségére, képességeire, pszicho-szociális sajátosságaira, társas kapcsolataira vonatkozóan.
2. A gyermek vizsgálata a jelenlegi státusz és a kialakítandó mentálhigiénés gondozási tervének előkészítése céljából. A pszichológusnak kiemelt szerepe van ebben.
3. Az összegyűjtött információk rendszerezése (szakmai vezető, gyám végezze): korábbi fejlődés és jelenlegi státusz közötti összefüggések megfogalmazása a rendszerezés alapján.
4. A mentálhigiénés gondozási tervet a gyermekotthon munkatársai készítik, a gyermekkel közösen az alábbi szempontok alapján:
 - a gyermek eddigi életútja
 - a gyermek jelenlegi „erősségei” és „gyengeségei”
 - a gyermek mentálhigiénés egészségéhez szükséges gondozás iránya az erősségekre alapozva
 - a gondozás konkrét céljai (határidőkkel és konkrét elvárások pozitív irányú megfogalmazásával pl. a gyermek 3 hónap múlva nyugodtan, feszültségmentesen viselkedik a számára kihívást jelentő helyzetekben).
 - a gyermekotthon lehetőségeinek és a gyermek pszichés igényeinek, a fejlesztés és gondozás céljainak összevetése.
 - a gyermekkel közösen meghatározott csoportokon és programokon való részvétel – szükség szerint megbeszélése:
 - o önismereti és személyiségfejlesztő tréning
 - o hatékony agressziókezelési tréning
 - o kommunikációs tréning
 - o autogén tréning, szorongás csökkentő technikák
 - o tanulási képességfejlesztő csoport (tanulási alapképességek: figyelem, emlékezet, megértés, problémamegoldás fejlesztése, valamint hatékony tanulási technikák elsajátítása)
 - o egyéni tanácsadás (kognitív viselkedésterápia, illetve a szakember képzettségétől függő módszerspecifikus terápia)
 - o tehetséggondozó foglalkozások (az intézmény lehetőségei alapján: báb, sakk, kézműves, művészeti-képzőművészeti, zenei foglalkozások)

- sporttevékenységek (egyéni és csapatsportok, helyi – intézményen kívüli- lehetőségeket is figyelembe véve)
 - közös programok, kirándulások
 - iskolai elfoglaltságok, szakkörök (a gyermek oktatási intézményével egyeztetve)
 - a gyermek társas kapcsolatainak ápolását célzó programok (családdal, barátokkal, kortársakkal közös „alkotónap”, „teadélután”, bográcsozás stb.)
 - a gyermek részletes tájékoztatása a lehetőségekről, pontos időpontokkal, személyekkel
 - a gyermeket tájékoztatni kell az engedély nélküli eltávozás következményeivel kapcsolatban
 - a gyermekkel szembeni elvárások pontos megfogalmazása a terv megvalósításával kapcsolatban
 - a következő megbeszélés (felülvizsgálat) időpontjának rögzítése
5. Az elkészült terápiás és mentálhigiénés gondozási terv írásban történő rögzítése (javasolt táblázatos formában a fenti szempontok alapján összefoglalni) és a gyermeknek történő átadása.
6. A terápiás és mentálhigiénés gondozási terv megvalósítása:
- a gyermek folyamatos tájékoztatása a terápiás foglalkozásokról, illetve az egyéb programokról, lehetőség és igény szerinti kísérése
 - a tehetséggondozó foglalkozásokon, illetve egyéb programokon a gyermek viselkedésének, tevékenységének, fejlődésének megfigyelése, feljegyzés készítése
 - a pszichológus a terápiás csoportokon történő eseményeket rögzíti, személyre szabott feljegyzést készít
7. A gyermek folyamatos motiválása a mentálhigiénés gondozási terv megvalósítására, a terápiás foglalkozásokon való részvételre a gyermekotthon munkatársai (kiemelten a nevelő és gyermekfelügyelő) részéről: a gyermekotthon értékelő rendszere alapján, viselkedés-terápiás módszerek alapján (pl. zseton-rendszer). Pozitív visszajelzések a gyermek magatartásáról, a tiltás helyett az alternatív viselkedésmódok hangsúlyozása (a kommunikáció során is érdemes kerülni a „nem, ne” kifejezést, helyette pozitív irányú verbalitást kell alkalmazni, pl. a „ne feleselj” helyett „szépen beszélj”-t mondjunk). Folyamatos, minél több sikerélményhez juttatás (azon tevékenységeken keresztül, amelyben a gyermek sikeres, tehetséges), a kevésbé kedvelt tevékenység megerősítése kedvelt tevékenységgel.
8. A gyermek referenciakapcsolatainak ápolása. A családgondozó családdal való kapcsolattartás folyamatosságát biztosítja. Más, a gyermek számára fontos személyekkel való kapcsolatfelvételt és kapcsolattartást elősegíti. A nevelő, fejlesztő pedagógus közös (család, külső kapcsolatok, barátok bevonásával) programokat szervez, megvalósít. A pszichológus a gyermek konfliktuskezelési készségének, asszertív magatartásának, kommunikációs hatékonyságának, társas készségeinek fejlesztéséért felelős, egyéni tanácsadás és csoportos foglalkozások révén nyújt támogatást. Az

egyéni tanácsadás lehetőségének folyamatos biztosítása kapcsolati problémák esetén.

9. A terápiás és mentálhigiénés gondozási terv felülvizsgálatának előkészítése, a megbeszélés megvalósítása a gyermek és a munkatársak (szakmai vezető, gyám, nevelő és gyermekfelügyelő, pszichológus, családgondozó) részvételével az alábbi szempontok alapján:
 - a kitűzött célok és az elért eredmények értékelése (konkrét célok esetén és a gyermekkel kapcsolatos folyamatos visszajelzések révén az eredmény érzékelhető, ezért is fontos, hogy a terv megfogalmazásakor eléggé konkrétak legyenek a célok)
 - célok módosítása, illetve további célok kitűzése az elért eredmények és a gyermek mentálhigiénés egészségének jelenlegi státusza fényében
 - engedély nélküli eltávozás, szökés esetén fokozott figyelmet kell fordítani a további hasonló esemény megelőzésére
 - visszacsatolás a munkatársak felé, munkájuk eredményességének értékelése (csapatépítés, munkatársak megerősítése pozitív feedback révén).

Speciális ellátás biztosításakor terápiás és mentálhigiénés gondozási tervet készítenek a gyermek gondozásában, nevelésében illetékes szakemberek. Speciális gyermekotthonban a mentálhigiénés gondozás céljai között szerepel, hogy az elsődleges és kísérő tünetek másodlagos prevenciója (továbbfokozódásának megelőzése) a csoportos terápiák révén, a gyermek reszocializációja és a motivációs-akarati szféra, a szociális készségek, a tanulási zavarok tüneteinek csökkentése (témacentrikus, csoportos terápiák) is megtörténjen.

A tevékenységek között megjelenik:

- A speciális gyermekotthon szakmai programjának, lehetőségeinek és a gyermek pszichés igényeinek, a fejlesztés és gondozás céljainak összevetése.
- A gyermekkel közösen meghatározott, tematikus csoportokon és terápiákon való részvétel megbeszélése. Például:
 - o önismereti és személyiségfejlesztő tréning
 - o hatékony agressziókezelési tréning
 - o kommunikációs tréning
 - o autogén tréning, szorongáscsökkentő technikák
 - o motivációs- és akarati szféra optimalizálását célzó, szociális készségek fejlesztését célzó terápiás csoportok
 - o tanulási készségfejlesztő csoport (tanulási alapképességek: figyelem, emlékezet, megértés, problémamegoldás fejlesztése, valamint hatékony tanulási technikák elsajátítása)
 - o biblioterápia
 - o zeneterápia
 - o terápiás célú munkavégzés
 - o lovasterápia

- egyéni terápia és tanácsadás (kognitív viselkedésterápia, illetve a szakember képzettségétől függő módszerspecifikus terápia)
- a gyermekkel közösen meghatározott, további mentálhigiénés gondozást célzó tevékenységekben való részvétel megbeszélése. Például:
 - tehetséggondozó foglalkozások (az intézmény lehetőségei alapján: báb, sakk, kézműves, művészeti-képzőművészeti, zenei foglalkozások)
 - sporttevékenységek (egyéni és csapatjátékok)
 - közös programok, kirándulások
 - iskolai elfoglaltságok, szakkörök (a gyermek oktatási intézményével egyeztetve)
 - a gyermek társas kapcsolatainak ápolását célzó programok (családdal, barátokkal, kortársakkal)

Közösségi kapcsolati háló

A társadalmi beilleszkedés elősegítése érdekében, valamint a gyermek élete folyamatosságának, egységének megélése biztosítására támogatja a gyermekotthon a gyermek és fiatal minél szélesebb körű kapcsolatait, amelyek révén életét kiteljesítheti, megfelelő támogatásokhoz jut. Egyaránt vonatkozik ez a korábbi baráti, támogató kapcsolatokra, és a gondozás alatt létrejött kapcsolatokra. A gyermek csak olyan személyekkel tarthat kapcsolatot, ami az érdekét szolgálja.

1. A nevelő (a gyermek jelenlétében) személyesen megismerkedik a gyermek barátaival, partnerével (barátjával, barátnőjével). Ismeri elérhetőségeiket (címet, telefonszámot).
2. Garantálja, lehetővé teszi, hogy a gyermek kapcsolatot tarthasson barátaival: vendégül láthatja őket, elmehet hozzájuk, megismerkedhet szüleikkel, közös programokon, iskolán kívüli elfoglaltságokon vehetnek részt, támogatja a gyermek visszalátogatásait korábbi közösségeibe (iskola, gyülekezet, korábbi gondozási hely).
3. A kapcsolati háló bővítésére a nevelő a gyermek részére rendszeres közös programokat (pl. sportrendezvény, farsang, diszkó) szervez a társintézményekben élő kortársakkal.
4. A gyermek kapcsolatot tart a rokonaival.
5. A tanulásban akadályozott gyermek számára (is) biztosítani kell, hogy a helyi közösség intézményeit igénybe vehesse (pl. játszótér, orvosi rendelő, fodrászat, sport- és művelődési intézmények).
6. A nevelő kezdeményezi a kapcsolatfelvételt a helyi közösséggel, elősegíti a gyermek részvételét a helyi szervezetek életében (lásd rekreáció).
7. A nevelő keresi, építi a gyermek kapcsolatát a szomszédokkal (segítenek a gyermek a szomszédoknak például a kerti munkában).
8. A nevelő támogatja, hogy a gyermek és a közvetlen lakókörnyezet

ismert személyei között beszélgetés, párbeszéd alakulhasson ki (orvossal, könyvtárossal, boltossal stb.).

9. Minden eszközzel segíti a nevelő, hogy a lakókörnyezetben (településen, kerületben) a lehető legkedvezőbb kép alakulhasson ki a gondozott gyermekről, például produkcióikkal bemutatkozhatnak a közösségi rendezvényeken, munkáikat, alkotásaikat bemutathatják kiállításokon, a helyi lakosok életét segítő, környezetét szépítő akciókat, önkéntes munkát végezhetnek, pl. parlagfű irtás, szemétszedés, karitatív tevékenységet nyújtanak idősek otthonában.

Intézményen belüli agresszió megelőzése és kezelése

Tartalmi leírás:

Az intézményen belül a gyermekközösség tagjai között fellépő agresszió különféle formáit megelőzni, mérsékelni, kiküszöbölni kívánjuk. Ennek érdekében bevált eljárásokat, jó gyakorlatokat honosít meg a gyermekotthon. A sikeres bevezetés érdekében tudatosítja a személyzetben és gyermekközösségben ennek jelentőségét.

A tevékenység célja:

Az agresszív viselkedés előfordulásának csökkentése, alternatív konfliktuskezelési módok tanítása.

A tevékenység részletes leírása:

1. A felnőtt, mint pozitív modell /mindenkor, minden helyzetben/. Minden nevelő, tanár és a fiatallal dolgozó szakember saját konfliktuskezelő módszereit fejleszti és gyakorolja, mindenfajta tevékenység és megnyilvánulása alkalmával.
2. Önismeret és stressz-kezelő technikák fejlesztése történik az intézmény által biztosított tréningeken való részvétellel, rendszeresen.
3. Az ilyen képzések támogatása, szervezése biztosított a szakmai vezetők részéről.
4. Szociális készségek és empátia fejlesztése csoportfeladatokban.
5. Együttműködést igénylő helyzetek kialakítása – korrepetálás, önálló csoportfeladatok megoldásában pl. dekoráció, csoport át- és berendezése.
6. Szociális készségfejlesztő játékok, gyakorlatok csoportos formában. Például „pszichofészek”: délutáni foglalkozás keretében önkéntes aktivitásra építve adott esetek, helyzetek játékos feldolgozása.
7. Rendszeres csoportos fejlesztés – adott esetre aktualizálva vagy kitalált témában.
8. Konfliktus kezelési kultúra fejlesztése erkölcsi normák és szabályok közvetítésével.
9. A mindennapi konfliktusok kezelésekor törekedjünk a kiegyensúlyozott, mindkét fél számára kialakuló konszenzusra.

- 10.Csökkentjük a versengést a közös érdekek mentén való gondolkodással - fontos, hogy minden megbeszélésen közös nevezőre juttassuk el a csoport minden tagját.
- 11.Konfliktus esetén alkalmazzuk a helyreállító igazságszolgáltató módszert.
- 12.Közösségépítés a mindennapok minden területén: az együtt élő csoport közösséggé formálása, a csoporton belüli együttműködés növelése az egymás iránti empátia fejlődése érdekében a mindennapi feladatok és munkák segítségével.
- 13.Közösségépítő játékok alkalmazása, közös feladatokon keresztül, közös sikerek biztosításával. /Szabadidős tevékenységeken keresztül, házon belüli és kívüli fellépések alkalmával is használjuk ezeket az építő alkalmakat!/
- 14.Nem agresszív viselkedés jutalmazása, figyeljünk a nem agresszív megoldásokra, és minden esetben pozitívan erősítsük meg.
- 15.Stressz-kezelő módszerek tanítása.
- 16.Az agresszió hátterében munkáló feszültségek más módokon való levezetésének biztosítására: relaxációs módszerek, sport, művészet és kreatív tevékenységek (színház, drámajáték).
- 17.Átlátható szabályokat kell alkotni - az agresszió következményeiről és annak elkerülésének lehetőségeiről /mi mivel jár, fokozati rendszerben kifejtve, leírva, a gyermekkel, fiatallal elfogadtatva a bekerüléskor/. Hangsúlyos a következetes betartás és betartatás mindenki részéről.
- 18.Ha a nem kívánt agressziót büntetjük, ezt össze kell kapcsolnunk minden esetben a megfelelő megoldás ismertetésével. /Hány megoldás lehetséges? Mit tehetél volna még, mi lett volna a legjobb megoldás?/ Elemezhetjük az esetet négy szemközt, illetve ha mindenkit érint, csoportmegbeszélésen beszéljük meg - eredményesebb lehet a következő, nem kívánatos megnyilvánulások megelőzésére.

Engedély nélküli eltávozás a gyermekotthonból

Tartalmi leírás:

Az engedély nélkül eltávozott, vagy engedélyezett távollétről a megadott időben vissza nem érkező gyermek felkutatása. A gyermek tartózkodási helyének ismertté tétele. Az együttműködés megvalósítása ezen célból az illetékes szervekkel, személyekkel. A gyermek gondozási helyére történő visszakerüléséről való gondoskodás.

A tevékenység célja:

A gyermek testi-lelki-erkölcsi veszélyeztetettségének megszüntetése az engedély nélküli eltávozás, illetve szökés hatékony felderítésével. Az illetékes szervekkel való hatékony kooperáció. Az engedély nélküli eltávozás, illetve szökés okainak kiderítése és ezáltal a későbbi hasonló események prevenciója.

A tevékenység részletes leírása:

A gyermek eltűnésének, szökésének észlelésekor

1. Intézményi társak megkérdezése, esetlegesen tudnak-e a gyermek hollétéről.
2. Személyes felkutatás a gyermek feltételezhető, vagy ismert előfordulási helyein.
3. Mentőszolgálatnál, egészségügyi intézményeknél, a gondozott gyermekkel kapcsolatban lévő intézményeknél tájékozódás.
4. Rendőrség felé körözés elrendelésének kérése, eltűnés bejelentése a rendszeres gyógyszeres kezelés alatt álló, a betegsége, a fogyatékossága miatt önmagáról gondoskodni képtelen, a 14 év alatti gyermek esetén haladéktalanul, egyéb esetben 24 órán belül, amely bejelentés tartalmazza az alábbiakat:
 - a gondozott gyermek személyes adatai
 - a gondozott gyermek Gyámhivatal Határozatban megállapított tartózkodási helye
 - a gondozott gyermek eltűnésének pontos ideje (év, hó, nap, óra, perc)
 - az intézeti elhelyezésére vonatkozó adatok
 - kezdete
 - a beutaló gyámhatóság / más szerv neve /
 - elhelyezés oka
 - korábbi intézeti elhelyezései
 - korábbi szökéseiről adatok
 - o honnan
 - o mikor
 - o kihez
 - o ki vitte vissza
 - a gondozott gyermek személyleírása: magasság, alkat, haja színe, fejforma, szeme színe, füle, orra, szája, fogazata, álla, nyaka, felső végtagjai, alsó végtagjai
 - a gondozott gyermek egyéb azonosításra alkalmas különös ismertetőjele
 - ruházata
 - eltűnés körülményeinek leírása
 - a gondozott gyermek rövid jellemzése
 - ismert kapcsolatai, rokonai, barátai (név, cím, rokoni fok)
 - bejelentést tevő neve
5. Kapcsolattartásra jogosult személyek - szülők, családtagok - haladéktalan tájékoztatása.
6. További illetékes személyek, intézmények - szükség szerinti - értesítése a gyermek szökéséről - a gondozott gyermek törvényes képviselője, alapellátás családgondozója, területi gyermekvédelmi szakszolgálat, oktatási-nevelési intézmény, pártfogó felügyelő.
7. Folyamatos kapcsolattartás az érintett személyekkel, intézményekkel.

A gyermek megtalálása esetén

1. A gyermek intézménybe történő visszaszállításának megszervezése: a szakmai vezető szervezi meg a gyermek megfelelő járművel, kísérő kollégával történő visszaszállítását.
2. Rendőrség felé körözés visszavonásának kérése, a gyermek megkerülésének bejelentése, amely tartalmazza az alábbiakat:
 - a beküldő intézmény neve és címe
 - iktató szám
 - az illetékes rendőrkapitányság neve és címe
 - a gondozott gyermek személyes adatai
 - a körözés elrendelés kérésének iktató száma
 - a szökött gyermek visszakerülésének pontos ideje (év, hó, nap, óra, perc)
 - a szökött gyermek visszakerülésének körülménye (önként visszatért, ki hozta vissza)
 - a körözés (keresés) megszüntetésének kérése
 - visszavonást tevő neve
3. További illetékes személyek, intézmények értesítése a gyermek megkerüléséről - a gondozott gyermek törvényes képviselője, a kapcsolattartásra jogosult személyek (szülők, családtagok), alapellátás családgondozója, területi gyermekvédelmi szakszolgálat, oktatási-nevelési intézmény, pártfogó felügyelő.
4. Meghallgatási jegyzőkönyv felvétele a gyermekkel. Különösen:
 - eltűnésének körülményeire
 - eltűnésének idejére
 - visszakerülésének idejére
 - távolléte alatt történekről (hol evett, hol aludt, stb.)
 - távolléte alatt történt-e sérelmére bűncselekménnyről
 - távolléte alatt követett-e törvénybe ütköző dolgot
 - megállapodás a gondozott gyermekkel
5. A gyermekotthon orvosa vagy házi gyermekorvos vizsgálja a gyermeket, szükség esetén szakorvosi vizsgálatról intézkedik.
6. Pszichológiai tanácsadás, melynek során a pszichológus megpróbálja kideríteni az engedély nélküli eltávozás direkt és indirekt okait, majd javaslatot tesz a preventív tevékenységekre, a későbbi hasonló esemény előfordulási valószínűségének csökkentése érdekében (mentálhigiénés gondozási terv kialakítása vagy felülvizsgálata keretében).
7. A gyermek viselkedésének, magatartásának fokozottabb figyelemmel kísérése.

Nevelési felügyelet a speciális gyermekotthonban

Tartalmi leírás:

A speciális gyermekotthonban a nevelési felügyelet elrendelése személyes szabadság korlátozását jelenti.

A személyi szabadság korlátozására a törvényben előírtaknak megfelelően akkor kerül sor, ha az ideiglenes hatállyal elhelyezett, átmeneti vagy tartós nevelésbe vett gyermek egészségi vagy pszichés állapota következtében saját vagy mások életét, egészségét közvetlenül veszélyeztető magatartást tanúsít és ez csak azonnali, zárt körülmények közötti felügyeletével hárítható el. A gondozott gyermek pszichés állapota, viselkedése olyan szinten kontrollálhatatlanná válik közvetlen környezetének hatására, hogy a gyermek azonnali szeparációja válik indokolttá.

A tevékenység célja:

A nevelési felügyelet alatt megakadályozzuk a gyermek személyiség állapotának további romlását. Ugyan akkor megakadályozzuk a gyermek önmagára és környezetére további veszélyt jelentsen. A nevelési felügyelet során megkíséreljük a gyermeket olyan állapotba hozni, hogy ismét alkalmas legyen a nevelési hatások befogadására, a közösségben elvárható normák betartására.

A tevékenység részletes leírása

I. A személyi szabadság korlátozása

1. A gondozott gyermek felügyeletét ellátó szakdolgozó jelzéssel él a speciális gyermekotthon vezetőjének. Teendő mindenkor a gondozott gyermek azonnali, közvetlen ön és környezetére veszély elhárítása. Jegyzőkönyv felvétele az eljárás elindításának pontos okára, előzményeire.

2. A gondozott gyermek személyi szabadságának korlátozását elrendeli írásban a speciális gyermekotthon vezetője, vagy távollétében az ügyeletes vezető.

3. A személyi szabadságot elrendelő vezető írásban és szóban tájékoztatja a gondozott gyermeket az őt érintő intézkedésről. Egy tanú jelenlétében történik a tájékoztatás. A gondozott gyermek az elrendelést tartalmazó tájékoztató egy eredeti példányát – amennyiben állapota engedi –átveszi és aláírja.

4. A személyi szabadságot elrendelő vezető írásban tájékoztatja a Gyvt. alapján a gyámhivatalt, a gyermekjogi képviselőt, a megyei, fővárosi, gyermekvédelmi szakértői bizottságot.

Ezen felül telefonon, szóban a gondozott gyermek gyámját, az intézmény vezetőjét, a gondozott gyermek szüleit, a rendőrséget, a gondozott gyermek oktatási nevelési intézményét.

A személyi szabadság korlátozásának kihirdetése, az érintett személyek tájékoztatása tartalmazza: a személyi szabadság elrendelésének pontos (év, hó, nap, óra, perc) idejét, a gondozott gyermek személyes adatait, a személyi szabadság elrendelésének rövid, átfogó indoklását, a gondozott gyermek számára kijelölt helyiségek felsorolását, a nevelési felügyelet elrendelésének kezdeményezését (amennyiben szükséges).

5. Az intézkedésről értesíteni kell az intézmény orvosát, pszichológusát, aki rövid időn belül megvizsgálja a gyermeket, és szakvéleményt ad az állapotáról.
6. A gyermekjogi képviselő személyesen találkozik a gondozott gyermekkel és tájékozik annak állapotáról, a személyi szabadság korlátozásának okáról, jogosultságáról, a jogszabályban előírt betartásáról.
7. Amennyiben a személyi szabadság korlátozására negyvennyolc órán túl előreláthatólag nem lesz szükség, abban az esetben a gyermekotthon vezetője nem kezdeményezi a nevelési felügyelet elrendelését.
8. A személyi szabadság korlátozás idejének lejártáról a speciális gyermekotthon vezetője tájékoztatja a következő személyeket, hivatalokat: a gyámhivatalt, a gyermekjogi képviselőt, a megyei, fővárosi, gyermekvédelmi szakértői bizottságot, a gondozott gyermek gyámját, a gondozott gyermek szüleit, a rendőrséget, a gondozott gyermek oktatási nevelési intézményét.

II. A nevelési felügyelet

1. Mivel a nevelési felügyelet elrendelését megelőzi a személyi szabadság korlátozása, így az eljárás 1-6. pontja megegyezik a személyi szabadság korlátozásának eljárásával.
2. Amennyiben a személyi szabadság korlátozására negyvennyolc órán túl előreláthatólag szükség van, abban az esetben a gyermekotthon vezetője kezdeményezi a nevelési felügyelet elrendelését az illetékes gyámhivatalnál.
3. Az illetékes gyámhivatal meghallgatja (jegyzőkönyvet vesz fel) a gyermeket, törvényes képviselőjét, a gyermekjogi képviselőt, a gyámi tanácsadót, a speciális gyermekotthon vezetőjét.
4. A gyermekvédelmi szakértői bizottság megvizsgálja a gondozott gyermeket, írásos szakvéleményt ad.
5. Az illetékes gyámhivatal felkéri a gyermekjogi képviselőt a gondozott gyermek törvényes képviselőtére az ügyben, valamint érdekellentét miatt az adott ügyben felmenti a gondozott gyermek gyámját a törvényes képviselő alól.
6. Az illetékes gyámhivatal meghozza a határozatot a nevelési felügyelet elrendeléséről és időtartamáról (30, illetve 60 nap).
7. A gyámhivatal a meghozott határozatot felülvizsgálat végett a bíróságnak megküldi. A bíróság meghallgatja a feleket (gyermek, gyermekjogi képviselő, gyámhivatal) és felülvizsgálja a határozatot.
8. A speciális gyermekotthonban a nevelési felügyelet alatt álló gyermek számára fokozott ellenőrzést és az idő hatékony strukturálását, valamint folyamatos terápiás ellátást kell biztosítani, a gyermekotthon lehetőségeihez mérten, azon helyiségekben, amelyek a személyi szabadság korlátozását, illetve a nevelési felügyeletet elrendelő határozatban / végzésben szerepelnek.
9. Biztonsági elkülönítőben maximum 24 órát tartózkodhat a gyermek súlyos ön- vagy közveszélyes magatartás esetén. Amennyiben állapota

nem rendeződik, fekvő beteg ellátó intézményben kell a kezelését folytatni.

10. A nevelési felügyelet megszüntetése a speciális gyermekotthon vezetőjének kezdeményezésére (a végzésben szereplő határidő előtt) gyámhivatali határozattal vagy a végzésben szereplő határidővel megszűnik.

11. A nevelési felügyelet megszüntetéséről tájékoztatják a gyámhivatalt, a gyermekjogi képviselőt, a megyei, fővárosi, gyermekvédelmi szakértői bizottságot, a gyámot, a gondozott gyermek szüleit, a rendőrséget, a gondozott gyermek oktatási nevelési intézményét.

5.2.6. Önálló életre felkészítés

Tartalmi leírás:

A szakellátásban élő gyermek gondozása és nevelése folyamatában a napi élettevékenységek részeként, ugyanakkor önálló feladatterületként szükséges biztosítani, hogy a gondozásban élő gyermek alkalmassá váljék a családba való beilleszkedésre (saját vérszerinti vagy új családba) és/vagy az önálló életvitelre. Az önálló életvitelre, a családi háztartás vezetésére történő felkészítés a családias környezetben a háztartási teendők végzése, gazdálkodás tervezése és a pénzkezelés terén a gyermek számára nyújtott minta és az életkorának megfelelő bevonása útján valósul meg. Az ismeretek és készségek fejlesztése a gondozási folyamat teljes időtartama alatt, tervezetten, a személyiség sajátosságait, egyéni jellemzőit figyelembe véve, a napi és heti életgyakorlatba beépítve valósul meg.

A tevékenység célja:

A gyermek illetve majd a fiatal felnőtt kellő ismerettel rendelkezzen az önellátás, önkiszolgálás terén az önfenntartása érdekében. Az önállóság megtanítása, egyfajta partneri viszony kialakítása a gyermek, fiatal és a segítő szakemberek között. Kompetenciaérzés biztosítása, amibe beletartozik, hogy tud segítséget kérni a megfelelő helyen és időben.

A tevékenység részletes leírása:

1. Akkor várható el a gyermektől, fiattól, hogy bekapcsolódjon valamilyen házi- vagy házkörűli tevékenység elvégzésébe, ha aktuális pszichés állapota azt megengedi. A munkavégzés, feladat minden esetben illeszkedjen a gyermek életkorához, fejlettségéhez és képességeihez, valamint érdeklődéséhez, választásához. A házi-, házkörűli munkák végzése aktív, önkéntes részvételen alapuljon.
2. A gyermek, fiatal saját magára vonatkozóan rendelkezzen ismeretekkel. Az önellátási tevékenységeket minél önállóbban gyakorolja (személyi higiénia, öltözködés, étkezés, egészségi állapot).

3. Közvetlen környezetének fenntartására, rendbentartására önállóan képes legyen, ezt gyakorolja a házi- és házkörűli munkák végzése során (főzés, takarítás, mosás, kertrendezés stb.). A kisebb gyermekek esetében felügyeletet biztosít a nevelő, gyermekfelügyelő az eszközhasználat során.
4. A nevelő havi rendszerességgel jogszabályban meghatározott minimum-összegű zsebpénzt ad a gyermeknek, és a felhasználását megbeszéli. Cél, hogy a gyermek saját szükségleteit kielégíthesse, ilyen módon megtanulja a pénzkezelést – a tervezést, gyűjtést és célszerű felhasználást.
5. A nevelő a jogszabályi előírásnak megfelelően vezeti a zsebpénz-nyilvántartást, amit a gyermek aláírásával hitelesít.
6. A háztartásszervezés, pénzfelhasználás megtanításához a gyermeket tájékoztatják a csoportot érintő kiadásokról, költségekről. A rendelkezésre álló pénz beosztásába bevonják őt – különösen a tervezett csoportprogramok, az étkezés költségeit tekintve. A pénz beosztásának, felhasználásának, valamint a takarékosságnak az eredményességét együtt értékelik a fiatalokkal.
7. Megtanítják a gyermeknek az időbeosztás, időgazdálkodás fontosságát, hogy a házi munkák, feladatok és egyéni programok időigényét mérlegeljék, tervezzenek előre.
8. Lehetővé teszik, hogy a gyermek megtanulja az ügyintézés módjait, miközben önállósága fokozatosan biztosított.
9. A gyermek fokozatosan megismerkedik az állam és a társadalom ügyeivel, az állampolgársággal járó jogokkal és kötelezettségekkel.
10. Amikor a gyermek fokozottan kezd érdeklődni az önállósodás felől, ehhez segítséget kap.
11. A gyermek segítséget kap ahhoz, hogy önállósodásához, jövője tervezéséhez bevonja a számára fontos személyeket, mindenk előtt szüleit.

5.2.7. Felülvizsgálat előkészítése és lebonyolítása

Az átmeneti nevelésbe vétel felülvizsgálatának előkészítése és lebonyolítása

Tartalmi leírása:

Az átmeneti nevelt gyermek helyzetének értékelésére, az egyéni elhelyezési tervének felülvizsgálatára előkészítetten, átfogóan, tényeken alapulón, dokumentáltan, az érintett szakmai és nem szakmai szereplők aktív közreműködésével kerül sor. A gyámhivatal által összehívott tanácskozás keretében.

A tevékenység célja:

A tanácskozás célja annak mérlegelése, hogy a gyermek gondozása

megszüntethető-e. Célja továbbá, az elhelyezési terv megvalósulásának értékelése. A gyermek és a szülő felkészülten, megfelelően informálva vegyen részt a felülvizsgálati tárgyaláson.

Minden érdekelt szereplő aktívan közreműködjön a felülvizsgálati tárgyaláson.

A felülvizsgálati tárgyaláson körültekintő, megalapozott, dokumentált és konszenzuson alapuló döntésre, illetve megállapodásra jussanak a felek.

A tevékenység részletes leírása:

1. A felülvizsgálat időpontját megelőzően 30 nappal a gyámhivatal értesítést küld a gyermek gyámjának/gondozójának, a gondozási hely családgondozójának, a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának, a gyámi, gondozói tanácsadónak, valamint az érintett családtagoknak.
2. A felülvizsgálat előkészítéseként a gyám véleményének kialakításához egyeztet a gyermekotthon szakembereivel.
3. A felülvizsgálat időpontját 15 nappal megelőzően a gyermek gyámja/gondozója a „GH-3” adatlapot eljuttatja az illetékes gyámhivatalhoz. Az adatlap kitöltéséről, helyzete értékeléséről a gyermekkel is elbeszélget a gyám vagy a családgondozó, nevelő, és életkorának, értelmi és pszichés állapotának megfelelően megkérdezi véleményét, meghallgatják a helyzetére vonatkozó kívánságait, elképzeléseit.
4. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója megküldi a „GYSZ-8” adatlapot, a gyámi, gondozói tanácsadó a „TESZ-3” adatlapot, hivatásos gyám a „TESZ-4” adatlapot a gyámhivatal részére.
5. Minden érintett szereplő megfogalmazza a gyermek és a család helyzetével kapcsolatos véleményét, javaslatát a megküldött adatlapon. Szükség szerint jelzi a gyámhivatali ügyintézőnek, ha a felülvizsgálaton résztvevő valamely szereplőre tekintettel adott témát különös tapintattal és esetenként a tárgyalás résztvevőinek szűkebb körében kell megbeszélni.
6. A gyermekkel megbeszéli a gyámja a felülvizsgálat idejét, menetét, hogy mire kell/lehet számítani a tárgyaláson.
7. A nevelés, gondozás folyamatában felülvizsgálatot kezdeményez a gyermek gyámja, vagy a gyámi, gondozói tanácsadó vagy a gyermekjóléti szolgálat családgondozója, ha a gyermek vagy a család életében olyan változás áll elő, ami indokoltá teszi a felülvizsgálatot.
8. A gyámhivatali ügyintéző az átmeneti és tartós nevelésbe vételt (3 éves kor alatt félévenként, magasabb életkorban évenként) kötelezően felülvizsgálja. Átmeneti nevelésbe vétel esetén vizsgálja az egyéni elhelyezési tervben leírtak megvalósulását, dönt az egyéni elhelyezési terv fenntartásáról vagy módosításáról.
9. A gyámhivatali ügyintéző a felülvizsgálatra meghívja a szülőt és a gyermeket (életkorától függően), más érdekelt családtagokat, a gyámot/gondozót, a gondozási hely családgondozóját, a gyámi,

gondozói tanácsadót, valamint a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját. A gyámhivatali ügyintéző az éves felülvizsgálat időpontjáról a tárgyalás előtt 30 nappal értesíti az érintett feleket.

10. A felülvizsgálati tárgyalásra a gyámhivatali ügyintéző meghívja a más gondozási helyen élő, illetve a más gyámhivatali illetékességbe tartozó testvér(ek)e)t és a gyámját.
11. A gyámhivatal munkatársa szankciót alkalmaz azzal a szakemberrel szemben, aki igazolhatóan nem végezte el a számára kiszabott feladatot, s emiatt a gyermek érdeke sérül(t).
12. A gyámhivatali ügyintéző a kitöltött „GYH” adatlapot továbbítja a gyermek gyámjának, a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának és a gyámi, gondozói tanácsadónak.
13. A gyermek gyámja a felülvizsgálatot követően elbeszélget a gyermekkel és szükség szerint a szülővel a történetekről, hogy a továbbiakban mit fognak tenni. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója a felülvizsgálati tárgyalást követő napokban beszélgetést kezdeményez az érintett családtagokkal, hogy segítse a tárgyaláson történtek érzelmi és értelmi feldolgozását.
14. A gyermekotthon munkatársai a felülvizsgálati döntés alapján szükség szerint módosítják a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervét (GH-1 adatlap), a családgondozási adatlapot (GH-2 adatlap).

5.2.8. Gondozási hely váltás

Gyermekotthonból speciális otthonba történő áthelyezés

Tartalmi leírása:

A speciális ellátást igénylő gyermek szükségleteinek megfelelő gondozási helyre történő áthelyezésének folyamata.

Az speciális gondozó hely fogadja a gyermeket, beilleszti az otthon életébe és haladéktalanul megkezd a gyermek terápiás célú gondozását.

A tevékenység célja:

A gyermek speciális szükségleteinek megfelelő ellátásban részesüljön, személyiségállapotát messzemenően figyelembe vevő nevelést és terápiát kapjon. A speciális gondozási helyen a gyermek csak a szükséges időt töltse el.

A tevékenység részletes leírása:

1. A speciális ellátási igény felmerülése esetén a gyám/gondozó beszél a gyermekkel, hogy miért tartják fontosnak, hogy megvizsgálják. A gyám/gondozó gondoskodik arról, hogy a gyermek felkészülten - ismerve annak célját és mindazt, ami ott történni fog - részt vegyen a gyermekvédelmi szakértői bizottság vizsgálatán.
2. A gondozási hely változtatását kezdeményezi a gyám, ha a gyermekvédelmi szakértői bizottság véleménye azt indokolja. A

gyermek mentális, viselkedési problémája olyan jellegű, amely akadályozza beilleszkedését, elfogadását, tartósan sérti a többi gondozott gyermek alapvető jogait, valamint ha a gyermek szükségleteit jelenlegi gondozási helye nem tudja maradéktalanul kielégíteni.

3. A gyermekotthon szakmai teamje átfogó, részletes esetelemzést készít, melyben ismertetik a gyermek problémáinak megnyilvánulási formáit, a problémák elmélyülésének folyamatát, bemutatják és értékelik a megtett beavatkozásokat, intézkedéseket. A gyám ezt a dokumentumot eljuttatja a gyermekvédelmi szakértői bizottsághoz.
4. A gyám/gondozó a gyermeket, a családgondozó a szülőt tájékoztatja az elhelyezési értekezlet céljáról, szereplőiről, menetéről.
5. Az elhelyezési értekezleten a gyermek és a szülő megismerkedik a leendő gondozási hely képviselőjével, akitől tájékoztatást kapnak a speciális otthonról.
6. A gyám/gondozó törekszik segíteni a gyermeket, hogy megértse, elfogadja, miért szükséges a gondozási hely váltása.
7. Az elhelyezési értekezletet követően haladéktalanul intézményközi esetmegbeszélést szervez a korábbi gyám/gondozó, ahol jelen vannak a gondozási hely és a fogadó intézmény szakemberei (nevelő, családgondozó, pszichológus), valamint a korábbi és az új gyámi, gondozói tanácsadó, továbbá az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozója.
8. Az intézményközi esetmegbeszélésen az esetátadó intézmény szakemberei tájékoztatást nyújtanak a gyermek oktatásával, nevelésével, fejlesztésével, terápiájával, családgondozásával kapcsolatosan összegyűlt tapasztalataikról.
9. A gyám/nevelő elkíséri a gyermeket a leendő gondozási helyére, ahol a gyermek megismerni az új gondozási helyét.
10. A gyermekotthon pszichológusa támogatást nyújt a gyermek számára, segíti feldolgozni a változással, az új élethelyzet feldolgozásával járó feszültséget, szorongást, frusztrációt, gyászreakciót.
11. A gyám/gondozó megfelelő körülményeket teremtve biztosítja, hogy a távozó gyermek elköszönjön társaitól.
12. A gyermek távozását megelőzően a volt gondozó átadja a gyermek személyes tárgyait. Fontos, hogy az új gondozási helyen (is) a gyermek személyes tárgyait jelentőségüknek megfelelően kezeljék.
13. A gyermek új gondozási helyére történő költöztetéséről a gyermek korábbi gyáma/gondozója gondoskodik. Átadja a gyermek személyes iratait, a gyámhivatali határozatokat, valamint a gyermek ellátásával összefüggően keletkezett teljes dokumentációt.
14. Célszerű, ha a szülő elkíséri gyermekét a speciális otthonba.
15. Amennyiben a szülő nem vesz részt a gyermeke új gondozási helyre történő elkísérésében, a volt gondozó - írásban - értesíti a szülőt arról, hogy a gyermek speciális otthonba helyezése megtörtént, s az értesítés tartalmazza az új gondozási hely elérhetőségét is.

16.A speciális otthon biztosítja, hogy a gyermek a volt gondozási helyére visszalátogasson és társaival találkozhasson.

A vérszerinti családba visszahelyezés folyamata

Tartalmi leírása:

A gondozási folyamat záró szakaszában - a hazakerülés előkészítéseként - kezdetét veszi a gondozási-nevelési felelősség és szerepek fokozatosan megvalósuló teljes körű átadása a szülőnek, egyben lezajlik a gyermek érzelmi leválása a gondozási hely szereplőiről és tárgyi környezetéről.

A tevékenység célja:

A vérszerinti szülő és a gyermek felkészítése a család újraegyesítésére. A szülő-gyermek közötti interakció elmélyítése, családi kötelékek megerősítése. A szülő át tudja venni a gyermeke nevelését. A gyermek és a szülő képessé válik alkalmazkodni az új élethelyzethez. Az elbocsátás a lehető legkisebb érzelmi megterhelést okozza a gyermeknek. A gyermek megőrzi a gyermekotthonban töltött életszakaszának pozitív emlékeit.

A tevékenység részletes leírása:

1. A szülő helyzetében, a szülő-gyermek kapcsolatban bekövetkező pozitív változások alapján mérlegelendő a gyermek nevelésbe vételének megszüntetése, a családba visszakerülés előkészítése.
2. A gyermekotthoni team tagjai megbeszélés keretében egyeztetik a gyermekkel kapcsolatos véleményüket, javaslatukat.
3. A gyermekotthon családgondozója és a gyám egyeztet a gyermekkel és lehetőség szerint a szülővel is, hogy pontosan milyen feltételek teljesülésével javasolhatják a hazakerülést.
4. A gyermekotthon és a gyermekjóléti szolgálat családgondozója egyeztetett munkamegosztás alapján intenzív kapcsolatot tart a családdal, segíti és kontrollálja a szülő gyermekével való bánásmódját.
5. Konkrét feladatmegosztás és határidők kerülnek meghatározásra – minden érintett fél számára. A gyermeket és a szülőt is teljes mértékig bevonják a tervezésbe, ők határozzák meg az előkészítés menetét.
6. A segítő szakemberek a gyermeket és a szülőt egyaránt pozitívan megerősítik, sikeres feladatteljesítéseiket, jó megoldásaikat folyamatosan visszajelzik.
7. A családba való sikeres visszailleszkedés és az újra egyesült családi együttélés érdekében a legszorosabb, minél gyakoribb kapcsolattartást, otthon tartózkodást szorgalmazzák, hogy a szülő és a gyermek összeszokjon, a szerepeiket újra tanulják.
8. Az elért eredményekről tájékoztatja a gyám a gyámhivatalt.
9. A gyermekcsoport valamennyi tagját felkészíti a nevelő, a gyám a távozásra, a változásra. Csoportos és egyéni beszélgetéseket tartanak a többi gyermekkel is.

10. Az elhelyezési tanácskozáson egyeztetik a szükséges lépéseket, a család további támogatását a gyermek visszakerülése után.
11. A gyermek életkorához, személyiségállapotához igazodó módon a gyermekotthonban eltöltött időszakot összefoglalják, átbeszélik.
12. A távozás ünnepi körülmények között történik, amely az élet fontos fordulópontja, egy szakasz lezárása és valami új kezdete.
13. Elvárható, hogy a szülő lehetővé tegye a gyermeke számára a volt gondozási helyre való visszalátogatást, találkozást a régi gondozókkal, társakkal, környezettel.

5.2.9. Kapcsolódási pontok

A gyermekotthon és a gyermekjóléti szolgálat együttműködése

Tartalmi leírása:

A gondozási hely szakemberei (elsődlegesen a gyám és a családgondozó) az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozójával folyamatos és együttműködő munkakapcsolatot építenek ki, összehangolt koncepció és cselekvés (munkamegosztás) alapján, egyeztetett célokat és módszereket követve, a segítő feladatokat megosztva, egymás tevékenységét kiegészítve végzik a család támogatását.

A tevékenység célja:

A segítő szakemberek egyeztetett, egységes koncepciója mentén történjen a család gondozása. Hatékony családgondozással törekszenek a családot ismét alkalmassá tenni a gyerek nevelésére.

A tevékenység részletes leírása:

1. A gyámnak/gondozónak, a gyermekotthon családgondozójának és a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának személyes kapcsolatfelvételére első alkalommal az elhelyezési értekezleten kerül sor.
2. A gyermekotthon vezetője a gyermek befogadásáról haladéktalanul értesíti az illetékes gyermekjóléti szolgálat családgondozóját.
3. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója megküldi a Törzslapot, a „GYSZ-2”, „GYSZ-3” és „GYSZ-4” adatlapokat a gyermek gyámjának, gondozójának.
4. A gyermek gyámja/gondozója a kitöltött „GH-1” adatlapot megküldi a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának.
5. A gyermekotthon családgondozója – a gyermek elhelyezését követő 2 hónapon belül – felkeresi a gyermekjóléti szolgálatot, és közös családlátogatáson vesznek részt a gyermek visszafogadására kijelölt szülőnél, más családtagnál.
6. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója – a gyermek elhelyezését követő 2 hónapon belül – meglátogatja a gyermeket a gyermekotthonban.
7. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója és a gyermekotthon

családgondozója az átmeneti nevelés során rendszeresen kapcsolatot tart telefonon vagy személyesen. A „GYSZ-7” és „GH-2” adatlapokon rögzítettek szerint végzik a munkájukat, a tervezetnek megfelelően tájékoztatják egymást rendszeresen, illetve szükség szerint.

8. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója és a gyermekotthon családgondozója a gondozási folyamat során szükség szerint közös családlátogatást tesz a gyermeket potenciálisan visszafogadó személynél.
9. A gyermek gyámja/gondozója minden olyan esetben, amikor a gyermek ellátását érintő lényeges kérdésben (gondozási forma, gyám személye, gondozási hely, kapcsolattartási szabályozás, stb.) változtatást kezdeményez, előzetesen írásban tájékoztatja a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját, adott kérdésben (pl. kapcsolattartási szabályozás) vele egyeztet.
10. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója a gyermek családjának helyzetében, a szülők életkörülményeiben, életvitelében, egészségi állapotában bekövetkező tudomására jutott minden lényeges információt mihamarabb – írásos formában – megosztja a gyermek gyámjával/gondozójával, illetve a gyermekotthon családgondozójával.
11. Ha a szülő más gyermekjóléti szolgálat illetékességébe tartozó lakóhelyre költözik, a családgondozó segíti az alapellátás családgondozóját a gyermek családjával történő kapcsolatfelvételben, az előzmények megismerésében.
12. Állandó lakóhellyel nem rendelkező szülők esetében a családgondozó a látogatási alkalmakkor érdeklődik a szülők elérhetőségéről, életük alakulásáról. Az így megszerzett információkat késedelem nélkül továbbítja a gyermekjóléti szolgálat családgondozója felé.
13. A gyermek gyámja és a gondozója a kitöltött „GH-3” adatlapot továbbítja a gyermekjóléti szolgálat családgondozója számára.
14. A gyermekjóléti szolgálat családgondozója - a gyámhivatali felülvizsgálatot megelőzően - az elkészített „GYSZ-8” adatlapot megküldi a gyermek gyámjának, gondozójának.
15. A gyermekotthon vezetője, a gyám a gyermek gondozásának megszűnéséről értesíti a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját.

A gyám, a gondozó és a gyámi, gondozói tanácsadó együttműködése

Tartalmi leírása:

A gyermek egyéni gondozási-nevelési terve megvalósul. A gyermeket érő sérelmek sürgős jelleggel korrigálásra kerülnek. A gyermek sorsának rendezése érdekében szükséges döntések megfelelő időben születnek meg, a gyámi tevékenységhez és a gondozási, nevelési feladatok ellátásához segítség, támogatás és kontroll társul.

A tevékenység célja:

A gyermek gyámja, a gyermek ellátásában közreműködő szakemberek és a gyámi, gondozói tanácsadó összehangolt együttes tevékenységgel segíti elő a gyermek egyéni gondozási-nevelési tervének megvalósulását, a gyermek hazagondozását.

A tevékenység részletes leírása:

1. A gyámi, gondozói tanácsadó a gyermek elhelyezését követően felkeresi a gyermeket és a gyámot, a gondozót. A gondozási helyre történő látogatásra a gyámmal és a gondozóval való telefonos időpont egyeztetést követően kerül sor.
2. A gyermek gyámja, gondozója a kitöltött „GH-1” adatlapot megküldi, a gyámi, gondozói tanácsadó részére.
3. Az egyéni gondozási-nevelési terv kidolgozásában szükség szerint a gyámi, gondozói tanácsadó is részt vesz, valamint a végrehajtásban közreműködik. Tanácsaival segíti a terv elkészítését és teljesítését.
4. A gyámi, gondozói tanácsadó tájékoztatja a gyermeket az elérhetőségéről.
5. A gyámi, gondozói tanácsadó a gyermeket és a gyámot, gondozót szükség szerint, de legalább kéthavonta felkeresi a gondozási helyen.
6. A gyám, a gondozó segíti a gyámi, gondozói tanácsadó konzultációs és ellenőrzési tevékenységének teljesítését: látogatásain fogadja, részletes tájékoztatást nyújt, lehetővé teszi a gyermekkel folytatott rendszeres négy szemközti beszélgetést, kérésre megszervezi a nevelővel, családgondozóval, pszichológussal (stb.) létrejövő találkozást, megmutatja a szükséges dokumentumokat.
7. A gyámi, gondozói tanácsadó és a gyám, a gondozó az egyéni elhelyezési tervben feltüntetett ellátási (oktatási, gondozási, nevelési, fejlesztési, családgondozási) feladatokról, a tanácsadó által megjelölt témákban folytat megbeszélést.
8. A gyámi, gondozói tanácsadó köteles a gyermek helyzetére, ellátására, állapotára, körülményeire, illetve a gyámi és gondozói feladatok teljesülésére, esetleges hiányosságaira vonatkozó véleményéről teljes körűen tájékoztatni a gyámot/gondozót.
9. A gyám és a gondozó kérheti a gyámi, gondozói tanácsadó segítségét a gyermek helyzetének rendezésében, a felmerülő problémák megoldásában, feladatok teljesítésében – a gyám tevékenységét illetően és a gondozási, nevelési kérdésekben egyaránt.
10. A gyám és a gondozó a gyermek sorsát érintő lényeges döntések meghozatala előtt szükség szerint konzultál a gyámi, gondozói tanácsadóval.
11. A gyámi, gondozói tanácsadó, ha indokoltnak látja, közvetlenül információt gyűjthet a gyermekkel kapcsolatban álló bármely szakembertől, valamint a szülőtől, más családtagtól.
12. A tanácsadó által feltárt hiányosságok, elvégzendő feladatok megoldására a gyám és a gondozó intézkedési tervet állít össze, és

a megvalósítás eredményéről tájékoztatja a gyámi, gondozói tanácsadót.

13. A gyámi, gondozói tanácsadó a gondozási folyamat alatt, az elhelyezést követően félévenként helyzetértékelést készít, és a vonatkozó adatlapot („TESZ-3”) a tárgyalást megelőzően 15 nappal megküldi az illetékes gyámhivatalnak, a gyámnak/gondozónak és a gyermekjóléti szolgálat családgondozójának.
14. A gyám és a gondozó a kitöltött „GH-3” adatlapot megküldi a gyámi, gondozói tanácsadónak.

A különböző gondozási helyen élő testvérek közötti kapcsolattartás

Tartalmi leírás:

A gyermekvédelmi gondoskodásra szoruló testvérek együttes elhelyezésben részesülnek (ettől eltérni csak a gyermek legjobb érdekében figyelemmel lehet), ugyanakkor a testvérkapcsolatok létrejöttéhez, fenntartásához és elmélyítéséhez sokoldalú támogatásban részesülnek a gyermekek.

A tevékenység célja:

A különböző gondozási helyen elhelyezett testvérek közötti kapcsolat létrejön, fennmarad, megerősödik. A különböző gondozási helyen élő testvérek ismerik egymás életviszonyait (pl. lakhelyét, életkörülményeit, elérhetőségét).

A tevékenység részletes leírása:

5. A gyermek elhelyezésekor a szakemberek és családtagok számba veszik, és az adatlapon feltüntetik a gyermek valamennyi (fél)testvérének nevét, gyámjának/gondozójának nevét és elérhetőségét. Javaslatot tesznek a testvérek közötti kapcsolattartásra.
6. A különböző gondozási helyen élő testvérek családgondozásának összehangolása céljából az egyes gondozási helyek családgondozói felveszik egymással a kapcsolatot, és megállapodnak a folyamatos kapcsolattartás menetében.
7. A felülvizsgálati tárgyalásra a gyámhivatali ügyintéző meghívja a más gondozási helyen élő testvér(ek)e)t és a gyámját/gondozóját.
8. A gyermekotthon pszichológusa szükség szerint bekapcsolódik, és segíti a gyermeket felkészülni a testvérek között megszakadt, vagy soha létre sem jött kapcsolattartás felépítésére.
9. A testvérek személyes találkozását biztosítják – látogatások, közös programok alkalmával. A testvérekről közös fénykép készül.
10. A testvérek kapcsolattartását igazítják a szülői kapcsolattartáshoz, amennyiben az a gyermekek érdekét szolgálja, és nincs kizáró ok. A kapcsolattartás helyszínei: a szülő otthona, valamelyik gondozási hely.

5.2.10. Szakmai csoportok működése

A szakemberek képzése, szakmai támogatása, mentálhigiénés védelme

Tartalmi leírása:

A gyermekotthoni ellátás professzionális színvonala és a közreműködő segítők mentálhigiénés védelme érdekében többféle szakmai támogatás szükséges. A gyermekotthon kiterjedt szakmai kapcsolatokat épít és ápol, gondoskodik a szakemberek folyamatos továbbképzéséről, új módszerek jó gyakorlatok megismeréséről és adaptálásáról. A szakemberek számára szakmai személyiségük védelme érdekében figyelemmel személyes szükségleteikre, egyéni és/vagy csoportos szupervíziót biztosít.

A tevékenység célja:

A gyermekotthon szakmai színvonalának megerősítése, fejlesztése. A szakemberek motiváltságának fenntartása, kompetenciáik fejlesztése. A kiégés és elfáradás megelőzése, csökkentése.

A tevékenység részletes leírása:

1. A gyermekotthon vezető, intézményvezető a gyermekotthoni gondozás, nevelés, a gyermek szükségleteinek megfelelő célzott ellátás biztosítása érdekében kapcsolatot épít ki a lakóközösségben, településen működő szolgáltatókkal, szakmai szervezetekkel.
2. A gyermekotthon vezető, intézményvezető igyekszik megtalálni és bevonni a helyi közösségben elérhető önkéntes segítőköt a tevékenységekbe.
3. Az intézményvezető lehetővé teszi és támogatja, hogy a munkatársak folyamatosan fejlesszék szakmai kapacitásukat, módszertani tudásukat, eszköztárukat. Ennek feltételeit megfelelő módon alakítja.
4. A gyermekotthon vezetője a szakmai program céljaiból, alapelveiből, módszereiből kiindulva és a gondozásban lévő gyermekek szükségleteire fókuszálva megfogalmazza az intézmény továbbképzési tervét, valamint elkészíti az éves továbbképzési tervet.
5. A minőségi munkavégzéshez, valamint a kifáradás, kiégés megelőzése érdekében a jogszabályi előírásnak megfelelően és azon túl továbbképzéseken (tanfolyamon, konferencián, tréningen, műhelyen) vesznek részt a gyermekotthon munkatársai.
6. Belső képzések szervezésével biztosítják a szakmai ismeretek bővülését, a team munka fejlesztését. Gyermekotthoni munkatárs vagy külső, meghívott előadó, képző vezetheti. Történhet szakirodalom feldolgozás, képzéseken vagy továbbképzéseken elsajátított ismeretek, módszerek megosztása.
7. A munkatársak továbbképzésén, képzésén való részvétel útján szakmai kapcsolatokat építenek, részt vesznek intézménylátogatáson, tanulmányi úton.
8. A munkatársak számára elérhetőek szakkönyvek, szakfolyóiratok.
9. A gyermekotthon valamennyi munkatársa számára – szükség szerint - biztosítják a szupervíziót. Az egyéni és a csoportos

szupervízió külső szupervízor vezetésével segíti a szakmai tevékenységre való rátekintést, a problémák (egyéni, közösségi, szakmai) megtalálását és kezelését, a mentális egészség megőrzését.

- 10.A gyermekotthon szakmai vezetője megteremti a kooperáció, a csoportmunka, a kölcsönös információáramlás és az együttes döntéshozatal, munkamegosztás keretfeltételeit.
- 11.A gyermekotthon szakmai vezetője lehetőséget teremt a munkatársak számára a tapasztalataik, véleményük, javaslataik és észrevételeik megfogalmazására, azokat meghallgatja, és vezetői munkájában hasznosítja.
- 12.A gyermekotthon vezetése folyamatosan monitorozza az egyes szakmai feladatok – családgondozás, gyermekönkormányzat működése, stb. – teljesülését, különös figyelemmel azok eredményességére. Lehetőség szerint értékeli, jutalmazza is a kiemelkedő munkavégzést.
- 13.A vezetői kontroll egyértelmű elvárások mentén, szabályozott módon történik.
- 14.A gyermekotthonban dolgozók jólléte és munkavégzése érdekében támogatja a gyermekotthon vezető, intézményvezető a rekreációs, szabadidős elfoglaltságok szervezését, hogy a munkatársak közös, pozitív élményeket nyújtó programokon vehessenek részt.

Az intézményen belüli részlegek együttműködése

Tartalmi leírása:

A gyermekotthon sokrétű feladatát a szervezeti egységek, részlegek összehangolt munkájával látja el. Az együttműködés nélkülözhetetlen eleme az eredményességnek az egységes nevelési szemlélet képviselésében, a családokhoz fűződő viszonyban és más intézmények szakembereivel való kapcsolatban. Az intézményben nyílt, világos kommunikációs technikák működnek.

Tevékenység célja:

Az intézmény, mint szervezet és annak egységei, szakemberei folyamatos és hatékony együttműködést valósítanak meg, a gyermek legjobb érdekének és szükségleteinek érvényre juttatásához.

A tevékenység részletes leírása:

1. Intézményen belüli részlegek: előzetes, javító és speciális gyermekotthon és iskola. Míg az előzetes egy zárt, szigorúbb rendszer, addig a javító I.- II.- III. lehetőségével (előrelépés) nagyobb lehetőséget ad a bizonyításra.
2. A speciális gyermekotthon speciális szükségletű fiatalok oktatására, nevelésére, fejlesztésére alakult. Fokozati rendszer alapján működik: befogadó – kezdő – haladó – önálló – visszalépő fokozatok vannak, a cél az önálló fokozat elérése.

3. Mindhárom csoport fiataljai az intézmény belső iskolájában tanulnak, a javítóban lévő és a speciális szükségletű fiataloknak lehetőségük van külső iskolában tanulni /szakma tanulás/.
4. A csoportok a törvényi szabályozásoknak megfelelően találkozhatnak. Nevelők, tanárok, gyógypedagógusok jelenlétében.
5. Kapcsolódási pont az iskola, ahol a fiatalok osztályfokuknak megfelelően részesülnek oktatásban, szakos tanárok, gyógypedagógusok és fejlesztőpedagógusok segítségével, délutáni korrepetálással is, ha szükség van rá.
6. Az intézmény belső és külső programokat szervez, melyek a családi és nemzeti ünnepekhez kapcsolódnak és a hagyományos intézményi rendezvények adnak teret az együttműködésre. pl. farsang, Roma nap, Vadvirág fesztivál, Gyermekvédelmi napok
7. Szervezett kulturális programok, kirándulások is a szorosabb együttműködésekre adnak lehetőséget. Programfelelősök – iskolai tanárok, és/ vagy nevelők készítik elő és szervezik a csoport összehangolt munkáját.
8. Az együttműködés szakmailag fontos területe a napi értékelés, az iskola utolsó órája után kerül rá sor. Minden osztály, minden csoport jelen van, az iskolavezető, a tanárok, gyógypedagógus, fejlesztőpedagógus és a csoportnevelők jelenlétében kerül sor a fiatalok értékelésére és/ vagy elmarasztalására, itt történik a délelőtti munkáról kialakított vélemények, információk cseréje. Ez egyaránt segíti az aznap délutáni foglalkozások menetét.
9. A heti team az egyes részlegeknek (iskola és előzet, iskola és javító, iskola és speciális gyermekotthon): az iskolavezető irányításával a tanárok, gyógypedagógus és fejlesztőpedagógus megbecsülik az adott részleg fiataljainak iskolai és csoportbeli munkáját, jelzik egymás felé a fiatalnál tapasztalt változásokat (az eredményeket, lemaradást, korrepetálást, a csoportban való működést, fejlődés irányát, ennek okait).
10. A megbeszéléseken a pszichológus is részt vesz, aki hetente legalább egyszer (ha szükséges többször is) beszélget minden fiattal és jelzi tapasztalatait a team felé, ezzel segítve a kollégák munkáját.
11. Aktuálisan esetelemzéseket is tartanak, ami segíti a mögöttes dolgok, okok minél szélesebb és körültekintőbb feltárását, sőt lehetőséget adnak az egyes esetek prevenciójánál is. Az esetelemzésen az egészségügyi kollégák, munkavezetők, gyermekfelügyelők is részt vesznek. A több szempontú vélemény kialakítása közelebb hozza a minél jobb megoldást.
12. A havi team helye az iskolai, gyermekotthoni, speciális részleg és munkahelyi feladatok és munkák értékelésének. Ezen minden dolgozó részt vesz. Értékelik a fiatal egész havi munkáját. Itt javasolják a csoportvezetők előzetes egyeztetéssel, dokumentálva a fiatal egyik fokozatból másikba való átlépését vagy visszaminősítését meghatározott időre, meghatározott feltételekkel.

Emlékeztetőben, csoportnaplóban dokumentálva részlegvezetői és/vagy igazgatói döntéssel.

- 13.A havi team dönt a külső és belső programok szervezéséről, a felelősök felkérése is itt történik, az együttműködő részlegek itt beszélnek meg a részfeladatokat és egyéb technikai feladatokat.
- 14.A havi értékelést az iskolavezető hívja össze, mindig egy megadott napon úgy készítve a beosztást (részlegvezetők), hogy mindenki részt vehessen rajta. Itt kerül sor az iskolai, csoport, műhelymunkák és programokon való szereplések értékelésére, jutalmazására, oklevelek átadására. Az ellenőrökben és a csoportnaplóban dokumentálják.
- 15.A munkavezető naponta és havonta készít értékelést, amit rögzít a műhelynaplóba, és tájékoztatja a csoportban dolgozókat az ott lévő fiatalok teljesítményéről, a plusz munkák elvállalásáról (kert, konyha, park).
- 16.A munkavezetők közösen a javítós, előzetes és speciális otthonban lévő fiatalokkal szakkörök keretén belül (heti egy alkalom) egy-egy csoportnevelő segítségével (aki felügyeli a munkát, segíti a külső szakkörvezetőket, tájékoztatják a külsősöket a fiatalokról) különböző tárgyakat készítenek (kiállításokra, karácsonyi vásárra, Roma napra stb.)
- 17.A szakkörvezetők minden szakköri nap után minősítik a fiatal, munkáját, magatartását, ez az átadás-átvételkor történik és dokumentálják a csoportnaplóban.
- 18.Minden team után minden fiatal tájékoztatást kap az aktuális helyzetéről. (Fokozat, dicséret, kimenők, eltávozás havi egy vagy két alkalommal és/ vagy marasztalás) Ezt a nevelők a gyermekfelügyelőkkel együtt közlik, leírják és jól látható helyre kiteszik.

5.3. Személyi feltételek

- gyermekotthoni gyám
- gyermekotthon vezető/szakmai vezető
- nevelő
- gyermekfelügyelő
- gyermekvédelmi asszisztens
- családgondozó
- fejlesztőpedagógus
- pszichológus
- növendékügyi előadó/gyermekvédelmi ügyintéző
- gyermekjóléti szolgálat családgondozója
- gyámi, gondozói tanácsadó
- gyámhivatali ügyintéző
- oktatási-nevelési intézmények munkatársai
- egészségügyi intézmények munkatársai
- egyéb szereplő

A segítő szakemberek szakmai személyiségének karbantartásához, fejlesztéséhez a munkáltatónak biztosítani kell a szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat (szupervízió, esetmegbeszélés, kiégés elleni tréning). A szükséges szakmai támogató szolgáltatásokat külön szakmai-módszertani ajánlás tartalmazza.

5.4. Kompetenciák

Olyan kulcskompetenciákat tartunk fontosnak megnevezni, amik alapvetően, elsődlegesen meghatározóak a gyermekek és fiatalok teljes körű ellátásának biztosításához – a gyermekkel és a szülővel való kapcsolatban, továbbá a szakemberek között.

- Szakmai felkészültség és továbbképzés, önképzés
- Rendszerszemlélet
- Együttműködési készség
- Szervezési készség
- Kommunikációs készség
- Konfliktuskezelési képesség
- Asszertivitás
- Empátia, tolerancia
- Kreativitás
- Hitelesség

5.5. Tárgyi feltételek

A jogszabályban előírtakon túl szükséges biztosítani a gyermek életkorának, fejlettségének megfelelő:

- fejlesztő játékok, eszközök
- sporteszközök
- megfelelő bútorozottság
- személyes tárgyainak biztonságos elhelyezését szolgáló szekrény

A segítő szakemberek számára:

- szülői, hozzátartozói kapcsolattartásra alkalmas helyiség: berendezése, a helyiség hangulata szolgálja a kapcsolattartás elősegítését.
- megfelelő irodahelyiségek
- saját, zárható szekrény/asztal, a gyermeket és a családot érintő bizalmas eredmények, vizsgálatok diszkrét kezelésére
- ügyintézéshez szükséges kommunikációs eszközök és irodaszerek
- a családgondozó mobilitását biztosító jármű/közlekedési eszköz
- a fejlesztőpedagógus által használt helyiség lehetőleg csak fejlesztőpedagógia célokat szolgáljon
- a gyermek fejlesztéséhez szükséges eszközök széles skálája álljon rendelkezésre
- a pszichológus számára szükséges biztosítani korszerű és hitelesített személyiségvizsgáló tesztek

- a pszichológus egyéni terápiás képzettségéhez – pl. videohome tréning – igazodó berendezés és eszközök

6. Indikátorok

Meghatározás (tevékenység)	Indikátor (hogyan)	Forrás (adat)
1. Befogadás	írásos és szóbeli tájékoztatók száma/év	tájékoztató kiadványok, csoportnapló
2. Gyámság	a gyám és a gyermek kapcsolata megfelelő	elégedettség vizsgálat
3. Kapcsolattartás a hozzátartozókkal (családgondozás)	kapcsolattartás száma/gyermek/hó	csoportnapló
4. Gondozás, nevelés	a megvalósult egyéni gondozási terv/gyermekek aránya	egyéni gondozási-nevelési terv, felülvizsgálati jegyzőkönyv
5. Otthonos lakhatás	a gyermek otthonosan érzi magát	elégedettség vizsgálat
6. tanulás, iskoláztatás	- igazolatlan órák száma/gyermek/tan év - fejlesztőpedagógiai foglalkozásban részesülők aránya	- iskola jelzése (bizonyítvány) - haladási napló, munkabeszámoló
7. szabadidő	különórak, szakkörbe, sportkörbe járó gyermekek aránya/százalék	csoportnapló
8. identitás, élettörténet	élettörténet könyvvel rendelkező gyermekek aránya	élettörténet könyv
9. engedély nélküli eltávozás (szökés)	engedély nélkül eltávozott gyermekek aránya/százalék	csoportnapló
10. intézmények közötti, külső együttműködés	gyermekszám/konzultációk, esetkonferenciák, szakmai megbeszélések száma	emlékeztető, jegyzőkönyv
11. munkatársak mentálhigiénéje	szupervízióban, esetmegbeszéléseken résztvevők aránya (összes munkatárhoz képest)	éves beszámoló

7. Ellenőrző lista a protokollok megvalósításához

Befogadás:

- Az intézmény a szükséges módokon – nyomtatott tájékoztató anyag, intézmény honlapja, személyes látogatás - tájékoztatta a gyermeket az új gondozási helyéről. Lehetővé teszi a befogadást megelőzően a gyermek és a szülő számára a gyermekotthon megismerését.
- A gyámi, gondozói tanácsadó tájékozódik a gyermek informáltságáról, beilleszkedési folyamatán aktuális állapotáról.
- A gyermekotthon hiánytalanul megkapta a gyermekre vonatkozó adatlapokat.
- A szülőnek módjában volt megismerni a gyermekotthonnal, a gyermek gyámjával.
- A gyermek és szülő dokumentáltan részt vett az egyéni gondozási-nevelési terv elkészítésében.

Gyámi tevékenység:

- A gyám dokumentáltan részt vett az egyéni gondozási-nevelési terv elkészítésében és felülvizsgálatában.
- A gyám rendszeresen találkozik a gyermekkel, a gyermek ismeri az elérhetőségeit.
- A gyermek számára biztosított, hogy igény szerint bizalommal fordulhat a gyámhoz.
- A gyám megtette a szükséges jognyilatkozatokat, eljárta a konkrét törvényes képviselőt igénylő ügyekben.
- A gyám a gyermek sorsát érintő kérdésekben egyeztetett a szülővel.
- A gyám kapcsolata rendszeres a gyámi, gondozói tanácsadóval.
- Gondoskodott a gyám a gyermek vagyonának hasznosításáról, erről rendszeres időközönként számadást, végszámadást készített.
- A gyám elkészítette és megküldte a gyámhivatalnak a jelentését, a helyzetértékelő adatlapot.
- A gyám jelen volt az elhelyezési értekezleten, felülvizsgálati tárgyalásokon, esetkonferenciákon.
- A gyám kérvényezte a gyermek gondozási helyének felülvizsgálatát, amennyiben úgy ítélte meg, hogy jelenlegi gondozási helyén a gyermek szükségletei már nem elégíthetők ki.
- A gyám az illetékes gyámhivatal felé javaslatot tett a gyermek gondozásának megszüntetésére, vér szerinti családba történő visszahelyezésére, ha beutalásra okot adó veszélyeztető körülmények már nem állnak fenn.

Családgondozói tevékenység:

- A gondozási hely családtámogatási stratégiája, cél- és feladatrendszere az egyéni elhelyezési tervben leírtakra épül.

- A családgondozó elkészítette és vezeti a Családi kapcsolatok, családgondozás tervezése nevelésbe vétel esetén elnevezésű adatlapot.
- A gyámhivatali határozatban lefektetett kapcsolattartási szabályozásnak eleget tett a gyermekotthon.
- A gyermekkel és a szülővel megbeszélte, értelmezte a családgondozó a kapcsolattartás tartalmi és formai kérdéseit.
- A gyermekotthon biztosítja a gyermek és a kapcsolattartásra jogosult szülő, hozzátartozó számára a látogatások ideje alatti együttlét zavartalan körülményeit.
- A gyermek fejlődéséről a gyám, nevelő, illetve a családgondozó dokumentáltan folyamatosan informálja a szülőt.
- A gyám, a nevelő, illetve a családgondozó a gyermek előéletének alakulásáról, főbb történéseiről, a szülő gondozási-nevelési tapasztalatairól, sikereiről és kudarcairól tájékozódott a szülőtől.
- A szülő ismeri a gyermek lakókörülményeit, életvitelét, bekapcsolódik a napi eseményekbe.
- A szakmai team nyomon követi és dokumentálja a gyermek-szülő kapcsolat jellemzőinek változásait.
- A szakmai team a gyermek gondozásának, nevelésének, fejlesztésének részesévé teszi a szülőt.
- A gyermekek maguknál tarthatják és gyarapíthatják a családjukhoz kötődő személyes tárgyaikat.

Gondozás, nevelés

- A gondozószemélyzet nem tesz olyan lépéseket, amely indokolatlanul - azaz elkerülhetően - megbontja a gyermekközösség személyi állandóságát.
- A bekövetkező változásokra felkészítik a gyermekeket.

Otthonos jellegű lakhatás, személyes tér biztosítása:

- Az intézmény elhelyezési körülményei otthonos jellegű lakókörülményeket biztosítanak.
- A lakóegységekben funkcionál a háztartásvezetés, háztartásszervezés.
- A gyermek igényeinek megfelelően dekorálhatja a szobáját, egyeztetve a nevelővel.
- A lakóegységekben kialakításra került a gyermekek személyes tere.
- A gyermekek maguknál tarthatják, szobájukban elhelyezhetik, gyarapíthatják és használhatják a személyes tárgyaikat.
- A gondozó megteremti a személyes eszközök, felszerelések elhelyezési és tárolási feltételeit, valamint a biztonságos megőrzés garanciáit.

Tanulási teljesítmény, művelődés segítése

- A játéktevékenységre építő - kiscsoportos és egyéni - fejlesztő foglalkozások céljait, módszereit és ütemtervét dokumentálják.

- A gyermek a szükségleteinek és képességeinek megfelelő iskolába jár.
- Iskolaváltásra csak elkerülhetetlen esetekben kényszerül a gyermek.
- A gondozó minden szükséges iskolai - tanulást segítő - felszerelést a gyermek rendelkezésére bocsátja.
- A tanuláshoz optimálisnak mondható lakóhelyi körülmények biztosítottak.
- Adottak a feltételei annak, hogy a gyermek az iskolai közösségi életben tevőleges szerepet vállaljon.
- Elkészült az egyéni gondozási-nevelési program részét képező tanulmányi terv.
- A szakszemélyzet napi rendszerességgel segíti a gyermeket a tanulási technikák és a megtanulandó ismeretek elsajátításában.
- A gyám és a nevelő a gyermekkel és a szülővel közösen döntött a továbbtanulás kérdésében.
- A nevelő - minél nagyobb gyakorisággal - lehetőséget teremt a gyermekek kulturális rendezvényeken való részvételéhez.

Tehetséggondozás

- A nevelő kitüntetett figyelemmel van a gyermekek tehetségének felismerésére: minden gyermeknél keresi és feltárja, hogy milyen területen mutat kimagasló képességet, és dokumentáltan a kibontakozásához lehetőséget biztosít.

Pályaorientációs támogatás

- Szervezett foglalkozásokkal fejleszti a nevelő a gyermekek pályaválasztási motivációját, választott szakmához kapcsolódó személyiségvonásait.
- A foglalkozássorozat tervét és értékelését a gondozó dokumentálja.
- A pályaválasztási döntés meghozatalában a gyám konzultál a szülővel, a nevelővel. Nézetazonosság hiányában a gyám megkeresi a gyámhivatalt.

Szabadidő-eltöltés, rekreáció

- A nevelő mindenekelőtt a lakókörnyezetben fellelhető szolgáltatók révén biztosítja a gyermekek hatékony szabadidő-eltöltését.
- Az intézmény - a lehetőségeihez mérten - többféle, változatos tartalmú, érdeklődést kiváltó, célzott, esetlegesen terápiás hatású szabadidős tevékenységbe vonja be a gyerekeket.
- A foglalkozások előkészítésének részeként foglalkozási terv készül.
- A gyermekek gyakran vesznek részt kirándulásokon, minden évben elmennek üdülni, táborozni.
- A tábori programok tematikája az öntevékenységre, az önállóság fejlesztésére alapozódik.
- A gyermek játéktevékenységének kibontakozásához a gondozó inspiráló, motiváló környezetet hoz létre, rendelkeznek életkorhoz és érdeklődéshez igazodó játékszerekkel.

Nemzeti és kisközösségi hagyományőrzés, ünnepi megemlékezés

- Megteremtik annak lehetőségét, hogy a népi ünnepkör hagyományaiba betekinthessenek a gyermekek, s gyakorolhassák a tradicionális szokásokat: a gyermekek ápolják a népi ünnepkör szokásait.
- A név- és születésnapok személyes hangvételi megünneplése, az érintett gyermek felkészítése és megajándékozása minden esetben megtörténik.
- A gyermekek karácsonykor személyre szóló ajándékot is kapnak.
- A szülőt meghívják az ünnepi eseményre.

Vallásgyakorlás

- Ismerik a gyermek vallási hovatartozását – vagy annak megismerésére kísérletet tettek -, a gyermek és a szülő vallásgyakorlással kapcsolatos igényét.
- Támogatást kap a gyermek a nevelőtől ahhoz, hogy gyakorolhassa vallását, valamint lehetőséget arra, hogy vallásoktatáson vehessen részt.

Nemzetiségi, etnikai kultúra közvetítése

- Az érdeklődő gyermekeket megismertetik egy vagy több nemzetiségi, etnikai kisebbség történelmével, kulturális sajátosságaival, művészeti értékeivel.
- Van kapcsolat helyi társadalmi szervezetekkel, az érdeklődő gyermek részt vesznek e szervezetek programjain.
- A nemzetiségi, etnikai hovatartozás megerősítését segítő foglalkozások tematikáját, ütemezését és a végrehajtás tapasztalatait a gondozószemélyzet dokumentálja.
- Határozottan fellépnek a gyermek hátrányos megkülönböztetésével szemben, ha erre utaló jeleket tapasztalnak (pl. az iskolában).

Származás és élettörténet ismerete

- Dokumentumok, tárgyi emlékek, fényképek felkutatásával, megőrzésével és készítésével gondoskodnak a gyermek élettörténetének feltárásáról és megörökítéséről.
- A gyermek rendelkezik féléven belül róla készült fényképpel.
- A nevelő a gyermeknek élettörténetkönyvet vezet és „emlék-dobozt” állít össze.
- A nevelő a személyes emléktárgyakat a távozó gyermeknek / új gyámnak átadja.

Nemiséghez, szexualitáshoz viszonyulás

- A szexualitás témájában szervezett csoportfoglalkozás tervét, tematikáját, ütemezését, tapasztalatait dokumentálja.
- Segítséget kap a szexuális problémával küzdő fiatal (elsősorban segítő beszélgetés formájában).

Személyes és közösségi érdekek képviselése

- Minden esetben meghallgatják a gyermek véleményét, javaslatát vagy panaszát, és lehetőség szerint figyelembe veszik azokat.
- A gyermek - amennyiben személyiség- és egészségállapota engedi - jelen van a felülvizsgálati tárgyaláson, sorsát érintő megbeszéléseken, és véleményt nyilvánít.
- A nevelő felkészíti a gyermeket jogai ismeretére és gyakorlására.
- Adott az intézményben a gyermekönkormányzat működésének, e tevékenység érdemi végzésének feltételrendszere.
- Az intézményben érdekképviselői fórum segíti a gyermekek és fiatal felnőttek szempontjainak és jogainak érvényesülését.
- A gyermek számára ismert a gyermekjogi képviselő elérhetősége.
- A gyermeket érő sérelmekre, a megfogalmazott panaszokra minden esetben születik szakmai válasz, a probléma megoldását előmozdító intézkedés.

Közösségi kapcsolati háló

- A gyermek barátait ismeri a nevelő.
- Támogatják a gyermeket abban, hogy rokonaival, barátaival barátjával/barátaival kapcsolatot tarthasson (kölsönös látogatások, közös programok).
- A gyermek részt vesz a helyi intézmények, civil szervezetek tevékenységében.

Intézményen belüli agresszió megelőzése és kezelése

- A szakemberek a pozitív mintanyújtás érdekében célzott képzéseken vesznek részt.
- Különböző tevékenységek során biztosítják az együttműködés gyakorlását, a szociális készségek fejlesztését.
- Konfliktuskezelési módszereket tanítanak a csoport tagjainak.
- Konfliktus esetén alkalmazzák a helyreállító igazságszolgáltató módszert.
- Tanítják és jutalmazzák a nem agresszív megnyilvánulási módokat.
- Az agresszív viselkedés büntetése mellett más megoldások tudatosítására is sor kerül.

Engedély nélküli eltávozás a gyermekotthonból, gyermek megtalálása esetén:

- Minden esetben megtörténik a visszaszállított gyermek meghallgatása.
- A körözés kiadásának tartalmi és formai követelményeit maradéktalanul teljesítik.
- Minden esetben a gyermekotthon kísérletet tesz a gyermek felkutatására (párhuzamosan a rendőrségi körözés kiadásával).
- Megfelelően dokumentáltak a körözéssel kapcsolatos események.
- Preventív lépéseket tesznek a szökés ismétlődése ellen.

Önálló életre felkészítés:

- A gyermek bekapcsolódik a házi- és házkörüli munkába, megtanulja az alaptevékenységeket.
- Az önellátási tevékenységeket korának, állapotának megfelelően, egyre önállóbban végzi.
- A gyermek a zsebpénzt megkapja, személyes szükségleteire használja fel.
- A zsebpénz felhasználásában, beosztásában segítséget nyújtanak.
- A csoportgazdálkodásba bevonják a gyerekeket, tanítják a pénzfelhasználást, háztartásszervezést.
- A gyermek egyre önállóan osztja be idejét, tervezi a napi vagy heti tevékenységeit.
- A gyermeknek megtanítják az ügyintézési teendőket, megismertetik őket a különböző helyszínekkel.
- A gyermek számára fontos személyek bevonásra kerülnek jövője tervezésében.

Az átmeneti nevelésbe vétel felülvizsgálatának előkészítése és lebonyolítása

- A gyermek helyzetének felülvizsgálatára az előírt időben sor került.
- A szakmai szereplők a megadott határidőn belül elkészítették, és továbbították a gyermek helyzetének értékelését tartalmazó adatlapot.
- A felülvizsgálati tárgyaláson részt vett valamennyi érintett személy.
- Az érintettek megkapták a felülvizsgálaton elhangzottakat rögzítő „GH” adatlapot.
- A gyermek, a szülő, a felülvizsgálaton érdemben részt vett módot kapott véleményének megfogalmazására.

Gyermekotthonból speciális otthonba történő áthelyezés

- A gyermek tudja a gondozási hely váltásának okát, nem büntetésként élte meg az áthelyezését.
- Elkészült a részletes esetelemzés.
- Megtörtént az intézményközi esetmegbeszélés lefolytatása.
- A gyermek már megismerhette új nevelőjét, illetve lakókörnyezetét.
- A gyermeknek lehetősége volt elbúcsúzni a lakóközösség tagjaitól.
- A gyermek magával vitte az új otthonába valamennyi személyes tárgyát.
- A gyermek visszalátogathat a volt gondozási helyére.

A vérszerinti családba visszahelyezés folyamata

- Megfelelő időben mérlegelték, és megalapozottan kezdeményezték a nevelésbe vétel megszüntetését.
- A döntések a gyermek életkorától, értelmi fejlettségétől függően és a szülő bevonásával történtek.
- A gyermek és a szülő megfelelő tájékoztatást kapott a gondozásból való kikerülés lépéseiről, a folyamat időtartamáról.
- A gyermeknek lehetősége volt elbúcsúzni a lakóközösség tagjaitól.

- A szülő a gyermek hazakerülését követően sem maradt magára a megoldandó problémákkal.
- A gondozásból való kikerülést követően a gyermek meglátogathatta korábbi gondozóját.

A gyermekotthon és a gyermekjóléti szolgálat együttműködése

- A jogszabályban előírt kötelezettségnek eleget tesznek.
- A gyermekotthon és a gyermekjóléti szolgálat munkatársa kölcsönösen tájékoztatja egymást a gyermek, illetve a család helyzetéről.
- A gyermekotthon rendelkezik a Törzslappal, „GYSZ-2”, „GYSZ-3”, „GYSZ-4” adatlapokkal.
- A gyermekjóléti szolgálat családgondozója meglátogatta a gyermeket, ismeri a gondozási helyét.
- A gondozási hely és gyermekjóléti szolgálat együttes családlátogatásaira dokumentáltan sor került.
- A „GH-2” és a „GYSZ-7” adatlapokon, illetve külön megállapodásban rögzített módon tartja a kapcsolatot a két családgondozó.
- A gyermekotthon értesítette a gyermekjóléti szolgálat családgondozóját a gondozás megszűnéséről.

A gyám, a gondozó és a gyámi, gondozói tanácsadó együttműködése

- A gyámi, gondozói tanácsadó rendelkezik az aktuális „GH-1” és „GH-3” adatlapokkal.
- A gyám és a gondozó rendszeresen beszél a gyámi, gondozói tanácsadóval, folyamatosan tartják a kapcsolatot.
- A gyermek rendszeresen találkozik a gyámi, gondozói tanácsadóval, ismeri elérhetőségét.
- A gyermekotthon rendelkezik az aktuális „TESZ-3” adatlappal.
- A gyám és a gondozó intézkedett a gyámi, gondozói tanácsadó jelzése alapján.

A különböző gondozási helyen élő testvérek közötti kapcsolattartás

- A gyermekotthonban nyilvántartják a gyermek (fél)testvérének/testvéreinek (a továbbiakban: testvér) nevét, főbb adatait, gyámjának nevét, lakcímét, elérhetőségét.
- A gyermek rendelkezik a testvéréről fél éven belül készült fényképpel.
- A gyermek rendszeresen személyesen találkozik a testvérével.
- A testvérek közötti találkozásokon jelen volt a kapcsolattartásra jogosult szülő is.

A szakemberek képzése, szakmai támogatása, mentálhigiénés védelme

- A gyermekotthonnak van kapcsolata az elérhető szolgáltatókkal, szakemberekkel, szakmai szervezetekkel.
- A gyermekotthonban dolgoznak önkéntes segítők.

- Az intézmény rendelkezik hosszú távú és éves továbbképzési tervvel.
- Az intézmény által biztosított az egyéni és/vagy csoportos szupervízió.
- A munkatársak többféle szakmai képzésen, továbbképzésen vesznek részt. Az így szerzett ismereteiket ellenőrizhető módon alkalmazzák munkájukban.
- Az intézményi munkavégzést rendszerint team munkában végzik.
- A munkatársak részt vesznek közös szakmai programokon és rendezvényeken.

Nevelési felügyelet a speciális gyermekotthonban

- Megtörtént a gyermek önmagára és/vagy környezetére veszélyes magatartásának elhárítása.
- A gyermek tájékoztatása a soron követő intézkedésekről:
- a gyermek személyes szabadásának korlátozásáról a gyámhivatal haladéktalan értesítése
- a gyermek személyes szabadásának korlátozásáról a gyermekjogi képviselő haladéktalan értesítése
- a gyermek személyes szabadásának korlátozásáról a gyám haladéktalan értesítése
- a gyermek személyes szabadásának korlátozásáról a gyermekvédelmi szakértői bizottság haladéktalan értesítése
- a gyermek személyes szabadásának korlátozásáról az intézmény orvosának, pszichológusának haladéktalan értesítése
- a gyermekjogi képviselő személyesen találkozik a gyermekkel
- negyvennyolc órát meghaladó személyes szabadság korlátozása esetén megtörténik a nevelési felügyelet kezdeményezése
- a gyámhivatal meghallgatja a gyermeket, törvényes képviselőjét, gyermekjogi képviselőt, a gyermekotthon vezetőjét, a gyámi-gondozói tanácsadót
- a gyermekvédelmi szakértői bizottság a nevelési felügyelet indokoltságát/indokolatlanságát szakvéleményben írja le
- az illetékes gyámhivatal felkérte a gyermekjogi képviselőt a gyermek törvényes képviselőjére
- az illetékes gyámhivatal határozatot hozott a nevelési felügyelet időtartamáról
- megtörténik a gyámhivatal, a gyermekjogi képviselő, a megyei, fővárosi, gyermekvédelmi szakértői bizottság, a gyám, a gondozott gyermek szüleinek értesítése a nevelési felügyelet megszüntetéséről.

Az intézményen belüli részlegek együttműködése

- Az intézményen belül működő részlegek, szakmai egységek között folyamatos információáramlás történik.
- A szakmai egységben dolgozó szakemberek az intézmény jól bevált rendje és a gyermek aktuális szükségleteinek megfelelő rendszerességgel tartanak szakmai konzultációt.

- Együttműködésben értékelik az egyéni gondozási-nevelési terv megvalósulást és minden a gyermek életében jelentős történést.
- A különböző szakmai egységek közös programokat szerveznek a gyermeknek.
- A gyermekotthon az együttműködés sikeres formáit jó gyakorlatnak tekinti és elterjesztéséről gondoskodik.

8. Mellékletek

8.1. Szakirodalom

- Domszky András 1999. A gyermekotthonok működésének szabályairól és követelményeiről. Módszertani levél. Országos Család- és Gyermekvédelmi Intézet. Budapest.
- Domszky András - Büki Péter 2001. Gyermekvédelem és gyógypedagógia, avagy különtámogatást igénylők a gyermekvédelem rendszerében. Educatio 2001/2.
- Domszky András 2006. Gyermekotthoni szakmai program rendszerszemléletű kialakítása. In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Hajdúné Kálmán Margit 2007. Néhány észrevétel a speciális ellátást biztosító szolgáltatásokról. Család, gyermek, ifjúság, 16. évfolyam, 3. szám.
- Herczeg Rita 2006. Gyermeki jogok a gyermekotthonokban. In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Miklósi Balázs 2008. Pedagógiai módszerek, eszköztárak a Kornis Klára Gyermekotthon és szakiskolában. Család, gyermek, ifjúság, 17. évfolyam, 5. szám.
- Pósa Róbert 2007. Ettől jobb lesz? Avagy a Szegedi Fiú Speciális Gyermekotthon bemutatása. Család, gyermek, ifjúság, 16. évfolyam 3. szám.
- Rácz Andrea – Szombathelyi Szilvia 2006. A magyar gyermekvédelmi rendszer In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.
- Rácz Andrea 2006, Gyermekotthonokban dolgozók véleménye a szakmai munka tartalmáról In: A magyar gyermekvédelmi rendszer helyzete, jövőbeli kihívásai. CD. Nemzeti Család- és Szociálpolitikai Intézet.

8.2. Jogszabályok

A gyermekek védelméről és a gyámügyi igazgatásról szóló 1997. évi XXXI. törvény

53. §,

57. -59. §,

77. – 81. §,

81/A. §,
84.-89. §

15/1998. (IV.30.) NM rendelet a személyes gondoskodást nyújtó gyermekjóléti, gyermekvédelmi intézmények, valamint személyek szakmai feladatairól és működésük feltételeiről

75.§,
76.- 89.§
109. §,
113.-119. §,
124. §,
125/A. §
126. §,
126/A. §,
127. §,
128/A. §,
130.-135. §,
1. sz. melléklet II. 2., 2/a), 2/b), 2/c), 2/ca) pontja

149/1997. (IX.10) Korm. rendelet a gyámhatóságokról, valamint a gyermekvédelmi és gyámügyi eljárásról
127. - 130. §

A házasságról, a családról és a gyámságról szóló 1952. évi IV. törvény
93. - 110. §

9. Fogalommagyarázatok

A protokollban szereplő fogalmak magyarázatait a Módszertani Gyermekjóléti Szolgálatok Országos Egyesülete által készített és kiadott Fogalomtár tartalmazza (www.mogyesz.hu).

10. Jogszabály-változtatási javaslatok

1. Meg kell teremteni a jogszabályi feltételeket ahhoz, hogy a segítő szakemberek folyamatos szakmai támogató szolgáltatásokat kapjanak szakmai személyiségük karbantartása és a jó minőségű munkavégzés érdekében.
2. A 15/1998 (IV.30.) NM rendelet 76 §-át összhangba kell hozni a 77 §-val, mert a mellékelt számítás szerint nem biztosítható az ellátás:
15/1998. NM. rendelet 76.§. A napi ötszöri étkezésre fordított költség összege nem lehet kevesebb a nyugdíjminimum 2,4%-nál. Az egy hónapban $30 \times 2,4\% = 72\%$ $28500 \times 0.72 = 20520$ forint 15/1998. NM rendelet 77§. A ruházat nem lehet kevesebb a nyugdíjminimum 250 %-nál. $28500 \times 2.5 = 71250$, $71250 : 12 = 5937$ forint, $20520 + 5937 = 26457$ forint. Az ellátmány pedig 21300 forint gyermekenként! Tehát ez egy kivitelezhetetlen jogszabály. Annál is inkább, mert a következő jogszabályokba még fel van sorolva, hogy mit kell még biztosítani a gyermek számára. Ezt a nagy különbséget, hiányt még a letéti számla felhasználásával sem lehet kompenzálni.
3. A 15/1998. (IV.30.)NM rendelet tegye lehetővé gyógypedagógus alkalmazását a gyermekotthonban, a fogyatékoságuk miatt különleges szükségletű gyermekek számarányától és fogyatékoságuk súlyosságától függően.
4. A 15/1998. (IV.30.) NM rendelet 2. sz. melléklete tegye lehetővé gyermekfelügyelői munkakörben gyógypedagógiai asszisztens alkalmazását, ha a gyermekcsoport összetétele indokoltá teszi.
5. Javasoljuk, hogy az otthonteremtési támogatás elbírálásakor a gondozásban töltött idő számításába az ideiglenes hatályú beutalás időtartama is kerüljön beszámításra.
6. Javasoljuk, hogy az utógondozói ellátás megszüntetéséhez az érdekképviselői fórum véleményét ne kelljen kikérni abban az esetben, ha a fiatal már nem a gyermekotthonban tartózkodik (pl. külső férőhely).
7. Javasoljuk, hogy a speciális szükséglet tüneteit mutató gyermekek GYVSZB általi vizsgálata élvezzen soronkívüliséget.